

Technická univerzita v Liberci
Ekonomická fakulta

Studijní program: B 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Ekonomika a management mezinárodního obchodu

Programy podporující rozvoj venkova v České republice

Programs supporting rural development in the Czech Republic

BP-EF-KEK-2010-01

ŠÁRKA DRAŽKOVÁ

Vedoucí práce: Ing. Miroslava Lungová, Ph.D.

Počet stran: 41

Počet příloh: 9

Datum odevzdání: 5. 1. 2010

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce.

V Liberci, 20. 12. 2009

vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, Ing. Miroslavě Lungové, Ph.D., za ochotu a komentáře při tvorbě této práce. Dále děkuji Ing. Michalu Joudovi, který mi poskytl informace a cenné rady o Mikroregionu Urbanická brázda.

Anotace

Tato bakalářská práce na téma „Programy podporující na rozvoj venkova v České republice“ je zaměřena na podporu rozvoje venkova ze zdrojů Evropské unie a národních zdrojů. Cílem práce je zmínit důležitost regionální politiky Evropské unie a České republiky v souvislosti s rozvojem venkova a popsat jednotlivé cíle a nástroje její podpory. V bakalářské práci jsou zmíněny strukturální fondy EU, členění území ČR do různých kategorií a programy, finanční podpory, které venkov využívá jako nástroje svého rozvoje a jejich alokace na vytyčené cíle. Součástí práce je také aplikace zmíněné problematiky na současnou situaci v Královéhradeckém kraji a MAS Hradecký venkov, který se na tomto území nachází. V závěru práce jsou uvedeny konkrétní žádosti o podpory a dotace, o které žádal Mikroregion Urbanická brázda v roce 2009 a příklady zrealizovaných i navrhovaných projektů v témže roce.

Klíčová slova

regionální politika, rozvoj venkova, strukturální fondy Evropské unie, venkovský prostor, místní akční skupiny, Program rozvoje venkova, podpory, dotace, mikroregion Urbanická brázda, MAS Hradecký venkov, Královéhradecký kraj, program Leader

Annotation

This Bachelor Thesis on the theme „Programs supporting rural development in the Czech Republic“ is focused on supporting of rural development with the European Union sources and national sources. The aim of this thesis is to emphasize the importance of regional policy of the European Union and the Czech Republic in context of rural development. Another aim is to describe particular aims and tools of the support. In the Bachelor Thesis there are structural funds mentioned, then state structure in different categories, and programs and financial support which are used by country-side like the tools of its development and also their allocation for targets setting. Part of the thesis is also application of this topic for the present situation of Kralovehradecky region and „LAG Hradec countryside“ which is situated in this area. There are concrete requests for support and dotations mentioned at the end of the thesis which Microregion Urbanicka brazda asked for in 2009 and examples of realization and also suggested projects in the same year.

Key words

regional policy, rural development, Structural funds of European Union, rural field, local action groups, Rural development Plan of the CR, supports, donations, Microregion Urbanicka brazda, LAG Hradec countryside, Kralovehradecky region, programme Leader

Obsah

Úvod	11
1 TEORIE REGIONÁLNÍ POLITIKY EU	13
1.1 Charakteristika regionální politiky	13
1.2 Regionální politika EU	14
1.2.1 Systém správních jednotek NUTS	16
1.2.2 Nástroje EU - charakteristika hlavních fondů EU	16
1.2.3 Cíle regionální politiky Evropské unie	18
2 REGIONÁLNÍ POLITIKA ČR	20
2.1 Územní členění ČR podle způsobilosti pro podporu	20
2.2 Cíle regionální politiky a alokace finančních zdrojů v České republice	21
Cíl 1- konvergence	21
Cíl 2 - regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	22
Cíl 3 – evropská územní spolupráce	22
2.3 vymezení venkovských regionů	22
2.3.1 vymezení venkovských obcí v ČR	23
2.3.2 charakteristika prostorů venkovských obcí	24
3 NÁSTROJE A PROGRAMY ROZVOJE VENKOVA V ČR	25
3.1 Nástroje rozvoje venkova	25
3.1.1 Administrativní nástroje	25
3.1.2 Koncepční nástroje	26
3.1.3 Institucionální nástroje	27
3.1.4 Věcné nástroje	28
3.1.5 Sociálně-psychologické nástroje	28
3.1.6 Finanční nástroje	29
3.2 Program rozvoje venkova 2007 – 2013	31
3.2.1 charakteristika Programu rozvoje venkova	31
3.2.2 Popis jednotlivých os navržených v PRV	32
3.2.3 Národní strategický plán rozvoje venkova	33
3.3 MAS v programu LEADER ČR	34
3.4 situace v zemědělství a v životním prostředí v návaznosti na venkov	35

3.4.1	Společná zemědělská politika Evropské unie.....	38
3.4.2	Zemědělská politika České republiky	38
4	APLIKACE PROBLEMATIKY NA KONKRÉTNÍ SITUACI.....	39
4.1	Královehradecký kraj	39
4.2	MAS Hradecký venkov	40
4.2.1	Cíle a priority MAS Hradecký venkov.....	42
4.2.2	Financování projektů v MAS Hradecký venkov	43
4.2.3	Schválené projekty a programy MAS Hradecký venkov v roce 2009	44
4.3	Mikroregion Urbanická brázda.....	46
4.3.1	Dotace z Královehradeckého kraje.....	46
4.3.2	Dotace z Programu obnovy venkova.....	48
4.3.3	Dotace z MAS Hradecký venkov	48
	Shrnutí	48
	Závěr	49
	Seznam použité literatury	51
	Seznam příloh	53

Seznam použitých zkratk

ČSÚ	Český statistický úřad
EARFD	European agricultural fund for rural development Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
ERDF	European regional development fund Evropský fond regionálního rozvoje
ESF	Evropský sociální fond
ESS	Evropská politika hospodářské a sociální soudržnosti
EU	Evropská unie
EUROSTAT	Evropský statistický úřad
FS	Fond soudržnosti
HDP	Hrubý domácí produkt
HNP	Hrubý národní produkt
HSS	Hospodářská a sociální soudržnost
HV	Hradecký venkov
KHK	Královehradecký kraj
LAG	Local action group
MAS	Místní akční skupina
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MZE	Ministerstvo zemědělství
NSPRV	Národní strategický plán rozvoje venkova
NUTS	Nomenclature of units for territorial statistics Klasifikace územních statistických jednotek
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP	Operační program
OZE	Obnovitelný zdroj energie
PGRLG	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
POV	Program obnovy venkova
PRV	Program rozvoje venkova
SZP	Společná zemědělská politika
ŽP	Životní prostředí

Seznam tabulek

Tab. 1 - Charakteristika NUTS a vymezení počtu obyvatel jednotlivých jednotek	16
Tab. 2 - Popis jednotlivých správních jednotek, jejich význam a aplikace na ČR	20
Tab. 3 - Rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle politiky HSS pro 2007–2013 (v Kč)..	21
Tab. 4 - Základní charakteristika regionu Hradecký venkov	40

Úvod

Programy podporující rozvoj venkova je velice obsáhlé téma a současně je velmi důležitou otázkou evropské i národní politiky. Vzhledem k tomu, že se do problému rozvoje venkova zapojují také samotné obce a jejich obyvatelé, patří tato problematika do širokého spektra obyvatelstva a nejrůznějších institucí.

Díky velkým rozdílům mezi členskými státy EU a regiony v rámci území ČR se snaží regionální politiky těchto celků alokovat finanční prostředky do nejvíce postižených oblastí. V rámci Evropské unie pocházejí finanční prostředky z 3 fondů, Česká republika také alokuje finanční podpory na projekty a programy podporující rozvoj venkova. Faktem je, že největším zdrojem finančních prostředků je právě Evropská unie, ale ne hojně využívaným.

Přestože existuje velký počet institucí poskytující finanční pomoc do oblasti venkova, jsou finanční prostředky pro jeho rozvoj nedostačující, což se stává tématem časté diskuze v médiích.

Vzhledem k velkému množství možných dotací a institucí, které je poskytují, vznikají žadatelům nemalé potíže se v nabízených podporách vyznat. Každý druh podpory doprovází zákonem stanovené podmínky přijetí žádosti a tak jsou často obce v jejich aktivitě neúspěšné.

Cílem této práce je popsat regionální politiku EU a České republiky a jejich cíle a nástroje, díky kterým realizují rozvoj venkova v daných územích. Práce zahrnuje také charakteristiku a vymezení venkovských regionů a aplikaci problematiky na reálné území ČR.

První kapitola definuje a charakterizuje aktivity regionální politiky EU. Jsou zde uvedeny principy, na kterých si EU zakládá při rozdělení pomoci ze strukturálních fondů do zmíněných správních jednotek, a na základě jakých cílů se uskutečňuje.

Druhá kapitola charakterizuje územní členění podle způsobilosti pro podporu v oblasti rozvoje venkova a uvádí cíle, kterých má být v tomto směru dosaženo. Zároveň vymezuje a popisuje venkovské regiony v ČR a uvádí alokaci finančních prostředků, které byly pro rok 2009 poskytnuty na dosažení zmíněných cílů.

Třetí kapitola uvádí nástroje, kterými se dá realizovat rozvoj venkova, zabývá se charakterizováním situace v oblasti zemědělství a životního prostředí v České republice a konkrétně popisuje jednotlivé aktivity, kterými stát podporuje rozvoj venkova. Zabývá se Programem rozvoje venkova pro období 2007 - 2013, který je v dané problematice stěžejní, a rozepisuje jednotlivé osy tohoto programu. Charakterizuje také pojem „místní akční skupina“ a Společnou zemědělskou politiku.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na Královehradecký kraj a MAS Hradecký venkov a popisuje stav zemědělství, životního prostředí a obyvatelstva na tomto území. Poskytuje také informace o programech, projektech a dotacích, o které žádal mikroregion Urbanická brázda v roce 2009.

1 TEORIE REGIONÁLNÍ POLITIKY EU

Evropská unie¹ je politickou a ekonomickou unií, která vznikla v roce 1993 z Evropského společenství. EU má 27 členských států a lidský potenciál s více než 499 miliony obyvateli. Patří mezi nejvíce prosperující ekonomické oblasti na světě. S HDP 12 173 mld. eur se řadí na první místo před všechny země světa. Jednou z oblastí politiky, kterou EU spravuje je regionální politika, nazývaná také jako Politika hospodářské a sociální soudržnosti (HSS). Mezi jednotlivými členskými zeměmi a jejich regiony jsou značné ekonomické a sociální rozdíly, které výrazně oslabují ekonomiku EU. Regionální politika EU spočívá ve finanční pomoci od bohatých zemí k chudším. Tyto finanční prostředky jsou využívány na podporu vývoje méně rozvinutých oblastí, na posílení upadajících průmyslových regionů, na pomoc mladým lidem a dlouhodobě nezaměstnaným lidem při hledání práce, na modernizaci zemědělství a na pomoc venkovským oblastem všeobecně.

1.1 Charakteristika regionální politiky

Navzdory tomu, že regionální politika je obsáhlé téma a důležitý bod k řešení, neexistuje v současné době žádná obecně platná definice. Níže je uveden výčet nejvýznamnějších z nich².

1) „Regionální politika představuje všechny veřejné intervence, které vedou ke zlepšování geografického rozdělení ekonomických činností, resp. které se pokoušejí napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů – ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů.“ (Vanhove, Klaassen. 1987)

2) „Regionální politika představuje všechny veřejné přímé i nepřímé intervence státu, regionu, obcí a měst, vedoucí k lepšímu prostorovému rozdělení ekonomických i mimoekonomických činností. Lze v ní vidět snahu korigovat určité prostorové důsledky

---

¹ Zdroj: www.europa.eu/abc/keyfigures/index_cs.htm

² Citace: *Definice regionální politiky* [online], [cit. 2009-12-21], dostupné z WWW: <http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=28719>

volné tržní ekonomiky ve smyslu dosažení dvou vzájemně závislých cílů, jimiž je ekonomický růst a zlepšení sociálního rozdělení.“ (Adamčík, 1998)

3) „Regionální politika jako součást hospodářské politiky zahrnuje veškeré kroky a opatření, které byly uvědoměle přijaty se zřetelem na jejich prostorové účinky. Jde tedy o souhrn hospodářsko-politických zásad a opatření, které mají za cíl ovlivňovat prostorovou strukturu regionů a jejich ekonomických aktivit. (Strategie regionálního rozvoje ČR, 2000)“

Definice se plynutím času nepatrně mění, což je dáno politickými a historickými událostmi, které mají na formování této politiky bezpochyby vliv. Ze všech uvedených definic jasně vyplývá, že regionální politikou se rozumí činnost organizací, představitelů či státní správy a samosprávy, které mají stanovený systém opatření, nástrojů a cílů a směřují k ekonomickému růstu území.

1.2 Regionální politika EU

Evropská regionální politika je politikou solidarity. Na snížení rozdílů v rozvoji jednotlivých regionů je věnována více než třetina jejího rozpočtu. Touto politikou chce Unie přispět k restrukturalizaci průmyslových oblastí, k ekonomické diverzifikaci venkovských oblastí, k rozvoji zaostávajících regionů nebo například k revitalizaci městských čtvrtí.

Šance na zlepšení těchto rozdílů závisí na řadě faktorů a liší se podle toho, zda lidé žijí v prosperujícím nebo zaostávajícím regionu, v dynamické nebo stagnující oblasti či ve městě nebo na venkově. Ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů mezi evropskými státy a regiony používá Evropská unie Fondy EU, které slouží jako nástroj realizace evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti (ESS). ESS neboli kohezní politika patří vedle zemědělské politiky k nejvýznamnějším evropským agendám.

Základem fungování regionální politiky EU je několik základních principů³, které jsou stanovené v programové a právní úpravě celého řízení poskytování pomoci. Zde je jejich seznam.

- Princip programování
- Princip koncentrace (zásada koncentrace úsilí)
- Princip partnerství (komplementarity)
- Princip adicionality (doplňkovosti)
- Princip monitorování a vyhodnocování
- Princip subsidiarity

Tyto principy jsou pak dále rozpracovávány a upravovány, aby co nejlépe a nejefektivněji sloužily pro pomoc při čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů (viz. 1.2.2.1 Strukturální fondy). Principem programování se rozumí vytváření víceletých programů, které se zaměřují na nejméně rozvinuté regiony daných zemí, a které jsou zpracovávány daným členským státem. Finanční prostředky se pak díky principu koncentrace soustřeďují na programy a na regiony, kterým přinesou největší užitek. Vytváření programů probíhá podle principu partnerství horizontálně a vertikálně. Horizontální princip partnerství požaduje spolupráci veřejného, soukromého a třetího sektoru, vertikální princip partnerství propojuje činnosti Evropské Komise, vlády členských zemí, ministerstev a regionálních a lokálních partnerů. Princip doplňkovosti znamená, že již vynaložené finanční prostředky na určitou podporu nebudou nahrazeny jinými, ale pouze je ze strany příjemce posílí (doplní). V rámci principu monitorování a vyhodnocování se předem, následně i během vytváření a implementování programu sleduje efektivní stránka finanční podpory a vytvořených programů. Správa programů se uskutečňuje na základě principu subsidiarity na nejnižší úrovni regionální nebo národní politikou určitého státu, schválení programu probíhá v Bruselu při Evropské komisi.

---

³ Zdroj: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/eu_po03.html

1.2.1 Systém správních jednotek NUTS

Seznam NUTS⁴ byl vytvořen Evropským úřadem pro statistiku (EUROSTAT) z důvodu sjednocení struktury územního srovnávání a toku prostředků, pro porovnávání ekonomických ukazatelů, k monitoringu a realizaci hodnocení regionální politiky zemí EU. Jednotlivé NUTS zahrnují jednu nebo více správních jednotek v rámci jedné členské země, přičemž musí dodržovat pravidla komplementarity (tzn. řádově vyšší jednotky jsou tvořeny určitým počtem nižších jednotek). NUTS jsou v legislativě používány od roku 1988. Vedle této soustavy vznikla v roce 1990 také soustava LAU (Local Administrative Units) – Místní samosprávné jednotky, která se zabývá obcemi a okresy. Tato soustava nyní plně odpovídá NUTS IV a NUTS V. Pro jednotlivé úrovně soustavy NUTS jsou stanoveny meze obyvatel, aby bylo docíleno efektivního porovnání jednotlivých statistických jednotek. Současné platné meze obyvatel jsou shrnuty v následující tabulce.

Tab. 2 - Charakteristika NUTS a vymezení počtu obyvatel jednotlivých jednotek

Statistická jednotka			
Zkratka	Český název	Nevyšší počet ob.	Nejnižší počet ob.
NUTS I	území, makroregion	7 000 000	3 000 000
NUTS II	region	3 000 000	800 000
NUTS III	kraj	800 000	150 000
NUTS IV	okres	-	-
NUTS V	obec	-	-

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj

1.2.2 Nástroje EU - charakteristika hlavních fondů EU⁵

Mezi nástroje naplňování hospodářské politiky se řadí strukturální fondy, Fond soudržnosti, iniciativy společenství a inovační akce. Další finanční nástroje nabízí i Evropská investiční banka. Do procesu čerpání prostředků z fondů EU je zapojeno velké množství institucí na regionální, národní i evropské rovině: úřady a agentury, regionální

⁴ Zdroj: www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/regionalni-a-strukturalni-politika/1000521/4283/#uzemni-jednotky

⁵ Zdroj: Průvodce fondy Evropské unie, vydal Odbor vnějších vztahů, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

samosprávní celky, ministerstva jednotlivých zemí, instituce EU. Zodpovědnost na celém procesu získávání prostředků z fondů EU závisí na členských státech.

1.2.2.1 Strukturální fondy

Na základě evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti (HSS) usiluje EU o rovnoměrný hospodářský a společenský rozvoj svých států, jejich regionů a také různých sociálních skupin. HSS patří k nejvýznamnějšímu evropskému úsilí, na kterou EU vynakládá třetinu svého rozpočtu. Na překlenutí rozdílů mezi jednotkami a na jejich rozvoj jsou zaměřeny Strukturální fondy⁶, které jsou uvedeny níže.

- Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)

ERDF coby nejvýznamnější Strukturální fond byl založen v roce 1947 jako základní nástroj regionální politiky k financování rozvojových programů pro nejvíce postižené oblasti a pro pomoc odstraňovat zásadní problémy v zaostávajících regionech. Financuje investice do infrastruktury, na vytváření pracovních míst, podporuje místní rozvoj, vědu a výzkum. Pomáhá podporovat malé a střední podniky, mezinárodní, přehraniční a meziregionální spolupráci a krizí postižená města v rámci iniciativ INTERREG a URBAN.

- Evropský sociální fond (ESF)

Tento nejstarší ze strukturálních fondů podporuje rozvoj trhu práce a rozvoj lidských zdrojů. Podle nařízení č. 1784/1999, o ESF se podílí na rozvoji a podpoře aktivní politiky zaměstnanosti, rovných příležitostech pro všechny, zaměřuje se na boj s nezaměstnaností, na zlepšování školení a poradenství a na podporu lidského potenciálu ve výzkumu a vědě.

1.2.2.2 Fond soudržnosti

Fond soudržnosti je speciálním fondem, který má za cíl pomáhat nejméně rozvinutým státům EU. V programovacím období 2007-2013 působí FS v České republice, v Bulharsku, v Estonsku, na Kypru, v Litvě, v Lotyšsku, v Maďarsku, na Maltě, v Polsku,

---

⁶ Zdroj: www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU

v Portugalsku, v Rumunsku, v Řecku, na Slovensku a ve Slovinsku. Základní podmínkou možnosti čerpání z FS je, aby HNP daného státu nepřekročil 90% průměru Unie. Fond tedy poskytuje pomoc na území státu a spolufinancuje velké projekty, aby náklady nezatěžovaly jeho rozpočet. Podporuje aktivity v rámci cíle konvergence (viz. níže) s cílem zvýšit jeho hospodářskou a sociální vyspělost a stabilizovat jejich hospodářství.

1.2.3 Cíle regionální politiky Evropské unie

Regionální politika Evropské unie vymezuje 3 cíle⁷, které má za úkol v daném období splnit. Cíle jsou realizovány pomocí finančních prostředků z fondů EU. Ve všech cílech zaujímá velkou roli ERDF, v prvním a druhém cíli také ESF, z FS čerpá pouze cíl Konvergence.

Cíl 1 – Konvergence

Hlavní myšlenkou je podpora hospodářského a sociálního rozvoje méně vyspělých států a regionů. Cíl se zaměřuje na státy a regiony s HDP nižším než 75 % průměru EU. Také z tohoto cíle mohou čerpat státy, jejichž HDP na obyvatele je nižší než 90 % průměru hrubého národního produktu EU. Evropský fond pro regionální rozvoj je zaměřen na vylepšení ekonomické struktury členských států a regionů, na rozšíření a modernizaci základní infrastruktury a ochranu životního prostředí. Podpora Evropského sociálního fondu zahrnuje finanční prostředky na zlepšení schopností institucí trhu práce, vzdělávacích zařízeních a sociálních a pečovatelských služeb a na přizpůsobení veřejné správy a posílení národních a regionálních správ.

Cíl 2 – regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Cíl má za úkol pomáhat zlepšovat průmyslové, městské a venkovské oblasti pomocí programů pro regiony a orgány regionální správy. Do tohoto cíle spadají regiony, které přesahují limit konvergence.

Cíl 3 – evropská územní spolupráce

---

⁷ Zdroj: www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu-2007-2013/regionalni-politika-evropske-unie/1001573/44179 a www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU

Hlavním úkolem cíle je dosáhnout přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce regionů. Do cíle spadá podpora ochrany životního prostředí, řízení vodních zdrojů a podpora rozvoje vědy a výzkumu.

2 REGIONÁLNÍ POLITIKA ČR

Česká republika je středoevropský stát s rozlohou 78860 km² a s 10,5 miliony obyvateli⁸ (v září 2009). V květnu 2004 vstoupila Česká republika do EU a zapojila se tak do hospodářské sociální soudržnosti. Nejvýznamnějším zákonem v oblasti regionální politiky v ČR je zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů, který vstoupil v platnost od 1. ledna 2001. Tento zákon udává podmínky pro podporu regionálního rozvoje tak, aby došlo k vyváženému rozvoji státu či územního obvodu kraje, s kterými je spjata působnost správních úřadů, krajů a obcí. Vytváří podmínky k realizaci hospodářské a sociální soudržnosti.

2.1 Územní členění ČR podle způsobilosti pro podporu

Pro zařazování jednotlivých regionů do působnosti některého ze tří cílů regionální politiky (viz. kapitola 2.2) se používá dělení na geografické celky NUTS⁹. Administrativně celá Česká republika tvoří jeden region na úrovni NUTS I, který se dělí dále na 8 regionů NUTS II (tzn. regionů soudržnosti) a na 14 krajů (NUTS III). Pro regionální politiku jsou nejdůležitější jednotky NUTS II a III, které slouží k zařazení k jednotlivým cílům HSS. Rozdělení a charakteristika správních jednotek NUTS je naznačeno v následující tabulce a na obrázku v Příloze 6.

---

⁸ Zdroj: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide

⁹ Zdroj: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vymezeni_uzemnich_jednotek_nuts_v_cr_pro_potreby

Tab. 2 - Popis jednotlivých správních jednotek, jejich význam a aplikace na ČR

Zkratka	Význam
NUTS I	Územní jednotka typu velkých oblastí (zemí, makroregionů) daného státu, obvykle tvořena několika jednotkami v úrovni NUTS II. Celá ČR je vedena jako NUTS I.
NUTS II	Jednotka NUTS II nazývána také jako region soudržnosti. Velikost těchto územních jednotek se pohybuje u počtu obyvatel mezi jedním až dvěma miliony obyvatel, rozloha území se u menších států, jako je ČR, pohybuje mezi 3-10 tis. km ² . V ČR je 8 jednotek v úrovni NUTS II, které se skládají z 1-3 krajů a mají 1 – 1,664 mil. obyvatel.
NUTS III	Jednotka nejnižšího územně správního celku státní správy, úroveň okresů a krajů. V ČR se tato úroveň rovná 14 krajům.
NUTS IV	Úroveň okresů, případně mikroregionů. V ČR je 76 okresů + pražských obvodů.
NUTS V	Úroveň obcí, resp. „pověřených“ obcí, tj obcí s přenesenou působností státní správy. V ČR je 6 249 obcí.

Zdroj: Program rozvoje venkova v České republice pro období 2007 - 2013 a Český statistický úřad

2.2 Cíle regionální politiky a alokace finančních zdrojů v České republice

Česká republika bude v současném programovacím období 2007 - 2013 využívat ve svých cílech¹⁰ 26 operačních programů, díky kterým případně ČR cca 760 mld. Kč z fondů EU (viz. níže Tab. 3).

Cíl 1 - konvergence

Do regionu konvergence spadá celá Česká republika s výjimkou hl. města Prahy. V ČR se cíl realizuje pomocí osmi tematických a sedmi regionálních operačních programů a je na tuto podporu vyčleněno 730 miliard Kč ze fondů EU. Mezi tematické operační programy (TOP) se řadí OP doprava, OP životní prostředí, OP podnikání a inovace, OP výzkum a vývoj pro inovace, OP lidské zdroje a zaměstnanost, OP vzdělávání pro konkurenceschopnost, Integrovaný OP a OP technická pomoc. Regionální OP (ROP) vznikají na základě regionů soudržnosti NUTS II, tzn. patří mezi ně Severovýchod, Severozápad, Moravskoslezsko, Jihovýchod, Střední Morava, Jihozápad, Střední Čechy.

¹⁰ Zdroj: <http://www.institutumeni.cz/index.php?cmd=page&id=92>

Cíl 2 - regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

V České republice spadá do tohoto cíle hlavní město Praha. Na cíl je pro ČR vyhrazeno cca 11,73 miliard Kč z fondů EU, které financují dva operační programy – OP Praha Konkurenceschopnost (fin. prostředky z ERDF) a OP Praha Adaptabilita (fin. prostředky z ESF).

Cíl 3 – evropská územní spolupráce

Na tento cíl připadá v České republice cca 11 miliard Kč. V České republice pod něho spadají všechny regiony. Finance poskytuje Evropský fond pro regionální rozvoj v rámci devíti OP. Jedná se o operační programy přeshraniční spolupráce ČR s Bavorskem, Polskem, Rakouskem, Saskem, Slovenskem, dále OP Meziregionální spolupráce (celá EU, Norsko a Švýcarsko), OP Nadnárodní spolupráce (Česko, Rakousko, Polsko, část Německa, Maďarsko, Slovinsko, Slovensko, část Itálie a z nečlenských zemí část Ukrajiny) a Síťové operační programy ESPON 2013 a INTERACT II.

Tab. 3 - Rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle politiky HSS pro 2007–2013 (v Kč)

CÍL	Fondy pro celou EU		Fondy pro ČR	
Konvergence	7 082,80 mld.	81,54 %	730,00 mld.	96,98 %
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	1 385,40 mld.	15,95 %	11,73 mld.	1,56 %
Evropská územní spolupráce	218,55 mld.	2,51 %	10,97 mld.	1,46 %
Celkem	8 686,80 mld.	100,00 %	752,70 mld.	100,00 %

Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu-2007-2013/regionalni-politika-evropske-unie/1001573/44179/>

2.3 vymezení venkovských regionů

Pro vymezení venkovských regionů¹¹ používá Evropská unie metodiku OECD, která je založená na hustotě obyvatel, limitní hodnotou je tedy 150obyv./km². Na základě tohoto

¹¹ Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013, Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2007

postupu OECD regiony NUTS III rozdělují ještě na 3 typy, mapa rozdělení venkovských regionů podle hustoty zalidnění je uvedena i na obrázku v Příloze 7:

- Převážně venkovské regiony – více než 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích (obce s méně než 150 obyv./km²)
- Významně venkovské regiony – ve venkovských obcích žije 15 – 50 % obyvatel
- Převážně městské regiony – ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel

V České republice je možné i přes limitní hodnotu stanovenou OECD snížit limitní hustotu na 100 obyv./km² vzhledem ke struktuře osídlení státu. Významně a převážně venkovské regiony v České republice dosahují 9 050 006 počet obyvatel, což je 86,35 % z celkového počtu, a zaujímají plochu 78 370 km², tj. 99,4 % rozlohy ČR¹².

2.3.1 vymezení venkovských obcí v ČR

Dosavadní metody k vymezení venkova v ČR jsou velmi rozdílné, nejsou přesně vymezeny a ani neexistuje obecně stanovená hranice mezi venkovem a městem. Naskytuje se mnoho metod k vymezení prostoru venkova. Tou nejjednodušší je kategorizovat obce podle počtu obyvatel. Běžně používanou statistickou hranicí pro vymezení venkovských obcí je 2000 obyvatel. Obce, které mají méně než 2000 obyvatel, jsou v České republice nazývány venkovské. Existují také ale i venkovské obce s více než 2000 obyvateli, které v našich podmínkách nejsou považovány za města. Takovýchto „neměstských“ obcí existuje v ČR 166, v čemž jsou zahrnuty i 2 případy, kdy má obce více než 5000 obyvatel. Venkovských obcí v současnosti podle tohoto kritéria existuje 5 612, ve kterých žije 26,3 % obyvatel a spravují rozlohu 73,6 % celkové rozlohy státu.

Bylo by příhodné používat kritérium pro vymezení venkovských obcí podle jejich správních statusů, ovšem neexistence pravidel pro udělování statusů v roce 1990 – 2000 způsobila, že v tomto období dostaly status obce s velmi rozdílným počtem obyvatel. Po roce 1990 se staly městy všechny obce, ve kterých existoval Městský výbor I., II., a III. stupně. Teprve až zákon 128/2000 Sb. stanovil hranici 3000 obyvatel pro získání statusu města, avšak ponechal status města i menším obcím. Tato limitní hodnota 3000 obyvatel

---

¹² Zdroj: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6384068>

pro vymezení venkovské obce je v současně častěji používána a k 1. 1. 2009 má Česká republika podle ČSÚ celkem 6 249 takovýchto obcí.

2.3.2 charakteristika prostorů venkovských obcí¹³

V souvislosti s rozvojem venkova je důležité rozdělit venkovské prostory v ČR na příměstské, mezilehlé a odlehlé. Pro identifikaci prostorů musíme použít nižší územní jednotku, než je 14 krajů (NUTS II), 77 okresů (NUTS IV) nebo i správní jednotky obcí s rozšířenou působností a obce s pověřeným obecním úřadem. Nejvhodnějšími jednotkami jsou subregionální celky (1000 – 1300 obyvatel). Tyto obce poskytují základní vybavení, jako je škola, pošta, zdravotní středisko a její nejbližší spádové území. Z tohoto hlediska se za příměstskou obec považují venkovské obce v rámci venkovských aglomerací, odlehlý venkov zahrnuje obce s nepříznivými sociálně-ekonomickými charakteristikami obyvatelstva a osídlení a mezilehlý prostor pak zahrnuje zbytek prostředí ČR.

Jelikož příměstské prostory jsou vzdálenostně blíže k městům, probíhá zde přesun obyvatelstva a podnikání přirozeně díky vybudování infrastruktury. V mezilehlých a odlehlých prostorách je třeba vyvíjet a uplatňovat nástroje na zlepšení života a podmínek pro atraktivní trvalé bydlení a podnikání. Problémem venkovských obcí může být nízký podíl produktivního obyvatelstva. Nejmenší procento produktivních lidí (66,5 %) žije v obcích do 100 obyvatel. V současné době se počet produktivních lidí na venkově zvyšuje díky novostavbám rodinných domů. Naopak je ale venkov, a zvláště pak mezilehlé oblasti, ohrožován migrací mladých lidí do měst. Příčinou jsou zejména nízké služby v dopravě, zdravotnictví, školství apod. Tento problém nejvíce postihuje menší obce od 200 do 500 obyvatel. Ve venkovských regionech bylo zaměstnáno 87,2 % z celkového počtu obyvatel ČR. Na venkově je nezaměstnanost vyšší než ve městech a postihuje zejména ženy. Setkáme se v těchto regionech s nižší mírou ekonomické aktivity, přičemž aktivních obyvatel je méně než polovina. Rozdíly v míře nezaměstnanosti mužů a žen jsou v každém regionu jiné, v moravskoslezském kraji je nezaměstnanost nejvyšší (11,9 % ženy a 17,8 % muži).

---

¹³ Zdroj: <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/1302-08>

3 NÁSTROJE A PROGRAMY ROZVOJE VENKOVA V ČR

Venkov tvoří podle statistické definice 91 % rozlohy Evropské unie, kde žije více jak 56 % obyvatel. Venkovské oblasti mají ztíženou situaci pro rozvoj regionální dynamiky a jsou vystavovány mnoha problémům. Mezi základní problémy se řadí zejména stárnutí populace, odliv obyvatelstva do měst, nízké příjmy a úbytek pracovních příležitostí. Některé oblasti trpí zaostáváním infrastruktury a ztíženou dostupností. Lesnické a zemědělské podniky pracují na zvyšování konkurenceschopnosti, na venkově ubývá kvalifikované pracovní síly a nabídka služeb se snižuje. Navíc i příjem obyvatel pracujících na venkově je nižší než ve městech. Také je finančně náročné vytvářet příjemné venkovské prostředí. Z těchto důvodů (a mnoha dalších) vznikla společná politika EU, která je ale doprovázena činnostmi samotných států a regionů.

3.1 Nástroje rozvoje venkova

„Regionální politika má určité společné rysy, a také nástroje, které jsou vytvářeny pro naplnění cílů, jež má politika dosahovat, mají také společné rysy. Nástroje rozvoje můžeme označit jako pomůcky k výkonu a podpoře nějaké činnosti. V odvětví územního rozvoje lze označení nástroj definovat jako všeobecný pojem pro celou řadu prostředků, které napomáhají k dosažení rozvojových cílů daného území. Hlavními dvěma skupinami nástrojů rozvoje jsou nástroje finanční a nástroje nefinanční. V následujícím seznamu jsou vypsány a stručně charakterizovány nástroje¹⁴ obecně nejvýznamnější s vybranými aplikacemi.

3.1.1 Administrativní nástroje

Tyto nástroje jsou ztotožněny s legislativou České republiky a Evropské unie. Z věcného hlediska je prvořadý zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a úředních orgánů státní správy. Z hlediska fungování venkovských lze vyzdvihnout zákon č. 128/200, o obcích. Zákon 248/2000 Sb., je klíčový ve vztahu k rozvoji venkova, k podpoře regionálního

---

¹⁴ Citace pro kapitolu 3.1: BINEK, J. aj. *Synergie ve venkovském prostoru, Aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Brno: GaREP, 2009, s. 58 - 79. ISBN 978-80-904308-0-8.

rozvoje. Pro rozvoj venkova jsou důležité zejména normy v odvětví zemědělství a podnikání. Podstatné zákony jsou č. 252/1997 Sb., o zemědělství, zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu, a zejména zákon č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, v oblasti životního prostředí je zásadním zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích, či zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

3.1.2 Koncepční nástroje

Strategické (koncepční) dokumenty jsou jedněmi z koncepčních nástrojů, které jsou výsledkem dlouhodobého plánování. Obsahují cíle, kterých má být v určitém časovém horizontu dosaženo, a dílčí kroky, vedoucí k jejich realizaci. Dokumenty popisují budoucí směry rozvoje ve všech socioekonomických oblastech, nebo jsou tvořeny dílčí oborové dokumenty např. pro zemědělství, životní prostředí, dopravu, atd. Tyto dokumenty mají velký význam při plánování v regionální politice ČR, jsou spojené s upřesněním financování a čerpání z evropských fondů, proto by měly být sladěny na národní a lokální úrovni. Východiskem těchto dokumentů je Společná politika Evropské unie (viz. kapitola 3.4.1 a 3.4.2), která je klíčovou k fungování zemědělského odvětví, údržbě krajiny a podpoře venkovských území. Je možné rozlišit koncepční dokumenty podle časové linie a účelu na 3 typy:

- strategie – dlouhodobý koncepční dokument, určuje rozvoj daného území, pro které daný subjekt vytváří strategii ve všech tematických oblastech
- program – střednědobý dokument, vychází ze strategie, navazuje na ni a určuje opatření, které bude subjekt uskutečňovat k realizaci cílů
- plán – krátkodobý dokument, navazuje na strategii a program, konkretizuje vybraná opatření ve formě projektů a aktivit, obsahuje také způsob financování

Územně plánovací dokumenty jsou regulačními dokumenty veřejné správy a vznikají v různých fázích plánování. Cílem těchto dokumentů je vytvářet předpoklady pro udržení rozvoje venkova na základě úkolů územního plánování, kterými je zjišťování a posuzování

stavu území, stanovování koncepce rozvoje, prověřování potřeb změn v území, stanovení požadavků na využívání a prostorové uspořádání území, staveb, usilování o kvalitní bydlení a zmírnění nebezpečných ekologických a přírodních katastrof, prověřování hospodárné vynakládání prostředků z veřejných rozpočtů. Od 1. 1. 2007 platí nový stavební zákon č. 183/2006 Sb., z něhož plyne řada dopadů na územní plánování, například do 5 let od účinnosti zákona musí obce pořídit nové územní plány odpovídající novému zákonu a jeho předpisům.

Pozemkové úpravy představují významný nástroj pro obce, kde tyto úpravy proběhly nebo právě probíhají, nejsou tedy plošným nástrojem. Pozemkovými úpravami se prostorově a funkčně uspořádávají pozemky, scelují se nebo dělí a zabezpečuje se jimi přístupnost a využití pozemků a vyrovnání hranic pro vytvoření podmínek pro racionální hospodaření vlastníků půdy. Přidávají se a uspořádávají vlastnická práva a věcná břemena a současně se jimi zabezpečují podmínky pro zlepšení životního prostředí, ochranu půdy, vodního hospodářství a zvýšení ekologické stability krajiny. Výsledky pozemkových úprav slouží pro obnovu katastrálního záznamu a pro územní plánování. K 1. 1. 2008 bylo dokončeno 6 % pozemkových úprav v katastrálních územích a 6,2 % úprav bylo započato.

3.1.3 Institucionální nástroje

Tyto nástroje lze pojímat jako podpůrný nástroj pro ostatní nástroje a jako přímou realizaci rozvojových cílů v určité oblasti, oblasti struktury spolupráce či managementu. Klasickým nástrojem rozvoje venkova v oblasti spolupráce jsou místní akční skupiny (viz. kapitola 3.3), které propojují subjekty z různých sektorů do rozvojového partnerství. Potřeba společného postupu a zájmů venkovských obcí se odrazila ve vzniku dlouhodobě úspěšného Spolku pro obnovu venkova ČR. Regionální management koordinuje nezávislé regionální aktéry (obce, města, soukromé osoby, sdružení, rozvojové agentury, apod.). Jeho cílem je vedení, utváření řízení regionu prostřednictvím tržně-ekonomických, plánovacích a politických nástrojů.

3.1.4 Věcné nástroje

Nejvýznamnějším odvětvím, ve kterém pomáhají tyto nástroje, je dopravní a technická infrastruktura, která je nezbytnou podmínkou rozvoje regionů. Stát tak pomáhá budováním dálnic, rychlostních silnic a komunikací 1. třídy, samotné kraje pak zkvalitňují dostupnost jednotlivých částí svého území zlepšováním stavu silnic 2. a 3. třídy a napojují komunikace do domů, podnikatelských objektů. Technická infrastruktura vytváří podmínky pro lokalizaci obyvatel, zejména podnikatelů, a ovlivňuje celkovou kvalitu života. Je důležitou aktivitou v oblasti čištění odpadních vod. Podpora věcných nástrojů poskytuje pomoc pomocí určitých hmotných statků či služeb a konkrétně obsahuje tyto aktivity¹⁵:

- pronájem objektu nebo pozemku,
- prodej objektu nebo pozemku,
- investiční příprava pozemků či objektů,
- zajištění potřebné infrastruktury (dopravní, technické),
- schválení či povolení realizace určitých aktivit,
- pomoc při vyjednávání s úřady.

3.1.5 Sociálně-psychologické nástroje

Zaměřují se na zvýšení a aktivizaci lidského potenciálu, který je závislý na postoji, znalostech a dovednostech lidí, kteří v dané obci žijí. Opět zde vystupuje řada nástrojů, klíčovými z nich je vzdělání, komunikace a motivace. Pro oblast vzdělávání jsou na venkově budovány školy obnovy venkova. Jsou jimi různé formy neziskových organizací, které pořádají vzdělávací kurzy pro osoby zabývající se rozvojem venkova. Zpravidla jsou vedeny představiteli a manažery svazků obcí a MAS, starosty, atd. Také vzbudily velký zájem obyvatel vzdělávací portály na internetu. Komunikací z hlediska rozvoje venkova je myšleno předávání informací a schopnost aktérů vyměňovat si informace a zkušenosti různými komunikačními médii tak, aby přinášely co největší efekt. Vnitřní motivací se rozumí motivy spjaté přímo s nějakou aktivitou, např. zvědavost, nadšení, a vnější motivace zahrnuje motivy zprostředkovatele (odměna a trest, pochvala,

---

¹⁵ Seznam aktivit je pouze orientační. Aktivit může být více, v praxi vždy záleží na investici poskytovatele a na konkrétní situaci.

prestiž). Typickým motivačním nástrojem jsou soutěže. Od počátku 90. let probíhá v České republice každý rok nejznámější soutěž Vesnice roku vyhlášená Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, Spolkem pro obnovu venkova ČR, Svazem měst a obcí ČR a Ministerstvem zemědělství ČR spolu např. s Ministerstvem ŽP a Ministerstvem kultury. Mezi kritéria soutěže patří zmíněné koncepční dokumenty, společenský život, aktivity občanů, podnikání, péče o stavební fond, občanská vybavenost, inženýrské sítě a úspory energií, péče o veřejná prostranství, přírodní prvky a péče o krajinu. Vítěz celostátní kola postupuje do soutěže Evropské pracovní společnosti pro rozvoj venkova a obnovu vesnice. Na krajské úrovni jsou ale oceňovány vesnice v určitých aktivitách a získávají za ně barevné stuhy.

3.1.6 Finanční nástroje

Mezi finanční nástroje v souvislosti s rozvojem venkova lze uvést jednoznačně granty a dotace, které patří mezi nejužívanější a působí tak nepřímo jako jedny z faktorů, které ovlivňují lokalizaci podnikatelských aktivit. Dotace jsou nenávratné finanční prostředky z veřejného rozpočtu, které vycházejí ze strategického plánování a přispívají k řešení problémů na daném území. Jsou poskytovány v rámci veřejné správy i je veřejná správa poskytuje ostatním subjektům. Označení „grant“ je používáno v soukromoprávní oblasti.

Evropské dotace

Nejvýznamnější evropský dotační program na podporu venkova a zemědělství, který v současné době existuje, se nazývá Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD). Z tohoto fondu čerpá finanční prostředky níže zmíněný Program rozvoje venkova ČR 2007 – 2013 prostřednictvím realizace opatření svých os. Vedle EAFRD existují také strukturální fondy EU zmíněné v kapitole Regionální politika Evropské unie. Slouží pro realizaci evropské politiky HSS a podporují širokou škálu aktivit, které se týkají rozvoje venkovských oblastí.

Národní dotace

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond PGRLG

PGRLG je nástroj českého zemědělství, který funguje v ČR od roku 1993. V současné době není již tak hojně využíván a má spíše doplňkové uplatnění. Pokrývá prostor podpory, kam se nedostanou finance z EU. Cíle tohoto fondu se každoročně mění, ale obecně jsou zaměřeny na investice do zemědělství ve formě úvěrů, pojištění aj., nákupy půdy, rozvoj lidských zdrojů atd.

Národní podpory (tzv. state aid)

Tyto finanční dotační prostředky jsou plně hrazeny ČR, ale je pro ně nutné vyjednat povolení ze strany EU. Jejich struktura se každý rok mění, v roce 2008 bylo čerpáno prostředků na podporu včelařství, ovocnářství, závlahy na vinicích a chmelnicích, školní závody, marketing a propagace na výstavách atd.

Podpora venkova prostřednictvím Ministerstva pro místní rozvoj ČR

MMR je garantem dotačního programu Program obnovy venkova (POV), který si klade za cíl podporu obnovy a rozvoje venkovských obcí. POV rozděluje finanční prostředky do pěti Dotačních titulů, které jsou podrobně popsány v příloze, z nichž každý vymezuje kritéria pro příjemce podpory, rovněž jsou charakteristiky uvedeny v příloze. Většinou se jedná o obce s max. 3 000 obyvateli či svazky obcí. MMR také podporuje výše zmíněnou soutěž Vesnice roku.

Krajské dotace

Krajské dotace jsou od roku 2004 převedeny z dotačního programu POV z Ministerstva pro místní rozvoj. Krajům tak byla dána volnost, aby se mohly zaměřit na jednotlivé dotace dle aktuální potřeby, kraje samotné si také vytvářejí podmínky pro čerpání financí (např. velikost obcí, výše dotace, zaměření dotačního titulu, aj.). Finanční prostředky na dotace se každým rokem mění, vždy ale dosahují výše několika desítek korun českých.“

3.2 Program rozvoje venkova 2007 – 2013

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 - 2013¹⁶ vznikl již v srpnu 2006 na základě Národního strategického plánu rozvoje venkova. Byl zpracován v souladu nařízením Rady (ES) č. 1698/2005 čl. 15 a prováděcími pravidly uvedené normy. Program rozvoje venkova zajišťuje působení Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, přibližuje strategie v jednotlivých osách Národního strategického plánu a dohlíží na jeho efektivní realizaci.

3.2.1 charakteristika Programu rozvoje venkova

Dosažením cílů na základě Národního strategického plánu docílí PRV k rozvoji venkovského prostoru, na zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů zemědělského hospodaření. Program podporuje také zvyšování konkurenceschopnosti v základních potravinách a rozšiřuje aktivity s cílem rozvoje podnikání, pracovních míst, usiluje o snižování nezaměstnanosti a udržení soudržnosti obyvatel venkova. V tomto nařízení je politika rozvoje venkova na období 2007 až 2013 rozdělena do tří tématických celků, jedná se o tato témata:

- zlepšování konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví,
- zlepšování životního prostředí a krajiny,
- a zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a povzbuzení diverzifikace hospodářské činnosti.

Podle České tiskové kanceláře má Česká republika každoročně dostávat cca 13 mld. korun ročně na venkov a zemědělství v rámci tohoto programu po dobu 7 let¹⁷. Celkově tedy téměř 93 mld. Kč, z nichž 73 mld. korun bude pro ČR představovat příjem od EAFRD a zbytek budou tvořit vlastní zdroje českého rozpočtu.

---

¹⁶ Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013, Ministerstvo zemědělství České republiky, 2007.

¹⁷ Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/program-rozvoje-venkova/vlada-schvalila-program-rozvoje-venkova/1001615/41395/>

3.2.2 Popis jednotlivých os navržených v PRV

Osa I – Zlepšení konkurenceschopnosti v zemědělství a lesnictví

Osa je orientována na přenos znalostí a inovací v zemědělství, potravinářském sektoru a lesnictví a soustřeďuje se na dynamiku podnikání spojenou s efektivními investicemi do lidského kapitálu. Priorita I.1. Modernizace, inovace a kvalita si klade za cíl modernizaci zemědělství a přidávání hodnoty zemědělským výrobkům. Důraz je kladen na zlepšování kvality a na výrobu konkurenceschopných výrobků, z tohoto důvodu je na osu I vynakládáno nejvíce finančních prostředků, tj. 22,39 % prostředků EAFRD. Další prioritou osy je přenos znalostí. V ose byl stanoven cíl vytvořit efektivní zemědělsko-potravinářské prostředí, zvýšit počet mladých aktivních zaměstnanců, umožnit všem rozšíření vzdělání a nabídnout poradenství v tomto oboru.

Osa II – Zlepšování životního prostředí a krajiny

Osa se orientuje na zlepšování životního prostředí a na posílení růstu biodiverzity v přírodě. Mezi významná opatření patří především platby za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, platby v oblasti Natura 2000 a Agroenvironmentální opatření. První hlavní priorita osy je zaměřená na biologickou rozmanitost a rozvoj zemědělských systémů s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajin. Jejím cílem je podpora zemědělských postupů šetrných k životnímu prostředí vedoucí k biologické rozmanitosti, podpora vhodných zemědělských systémů pro zachování venkovské krajiny a ochrana životního prostředí na zemědělské půdě a v lesních oblastech s vysokou přírodní hodnotou. Druhou svou prioritou Ochrana vody a půdy realizuje PRV cíli směřujícími k ochraně jakosti povrchových a podzemních vodních zdrojů prostřednictvím opatření zaměřených na protierozní ochranu a vhodné používání zemědělského půdního fondu. Poslední prioritou je zmírňování klimatických změn, které realizuje na základě podpory využívání obnovitelných zdrojů.

Osa III. Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Problémem současného venkova je, že nevytváří dostatek pracovních míst. S poklesem zemědělské výroby a zejména ručních prací, klesá i sezónní výroba a potřeba sezónních zaměstnanců. Diverzifikace řeší tento problém přeorientováním výroby částečně i na nezemědělskou a udržení či navýšením příjmu hospodářství. Nejvýznamnější

prioritou osy je tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE, která si klade za cíl zprostředkovat nové pracovní pozice a zajistit vyšší příjmovou úroveň obyvatelstva venkova rozvojem a diverzifikací aktivit na venkově, podporou venkovské turistiky a naplnění závazků ČR v oblasti využití obnovitelných zdrojů energie. Vytvořením podmínek k růstu na venkově se zabývá druhá priorita. Snaží se o zlepšení vybavení a vzhled vesnic a veřejných prostranství, posiluje sounáležitost místních obyvatel vzhledem k dědictví venkova a zabezpečuje rozvoj infrastruktury pro rozvoj malého a středního podnikání. Poslední neméně důležitou prioritou je vzdělávání, jehož cílem je zajistit vyšší úroveň vzdělanosti obyvatel venkovských oblastí a uplatnění na trhu práce, posílit poradenství a používání informačních a komunikačních technologií.

Osa IV. Leader

Vzhledem k slabé ekonomice se naskytá potřeba, aby se venkovská území vzájemně podporovaly. Metoda Leader tedy umožňuje propojit konkurenceschopnost s životním prostředím a kvalitou života a diverzifikací na venkově. Navazováním spolupráce mezi venkovskými obcemi vzniká místní partnerství. Prioritou osy je zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova. Leader pomáhá strategiím pro rozvoj venkovských oblastí a spolupráci mezi nimi v jedné zemi nebo více zemích a tvorbou sítí na celoevropské úrovni. Podpora Leader vytyčuje pomoc místním akčním skupinám (MAS) - subregionálním venkovským územím s 10 000 až 100 000 při hustotě 120obyv./km².

Všechny osy PRV pro současné programovací období jsou popsány v Přílohách 1 – 4.

3.2.3 Národní strategický plán rozvoje venkova

Prostřednictvím Programu rozvoje venkova bude v programovacím období realizován Národní strategický plán rozvoje venkova (NSPRV). Ten zajišťuje vazby mezi obecnými cíli evropského rozvoje venkova a rozvoje venkova ČR. NSPRV také zabezpečuje spolupráci mezi nástroji politiky ČR a EU (regionální politika, politika soudržnosti, ochrana ŽP a přírodních zdrojů) s cílem tyto nástroje efektivně využívat.

3.3 MAS v programu LEADER ČR¹⁸

Program Leader ČR funguje v České republice od roku 2004 a je obdobou Osy IV. Programu rozvoje venkova. Slouží jako doplňkový ke stávajícím programům národní podpory a podpory EU a zaměřuje se na národní specifika, která těmito programy nejsou řešena. Tento program čerpá finanční prostředky pouze ze státního rozpočtu na základě rozpočtu ČR na daný rok. Mohou z něho čerpat místní akční skupiny (MAS), které uskutečňují společné rozvojové strategie, a místní subjekty, které tvoří konkrétní projekty. MAS tvoří Národní síť Místních akčních skupin České republiky, o.s.¹⁹ a je dobrovolným občanským sdružením právně, majetkově a organizačně samostatných a nezávislých neziskových organizací. Pozitivním výsledkem MAS, které používají iniciativu LEADER ČR je, že si plně uvědomují nezbytnost vytvářet zásobu projektů v zájmu využití a náležitého zhodnocení místních specifik jako přípravy na současné programovací období 2007 – 2013 a reálné využití Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova jako nástroje Společné zemědělské politiky EU (viz. níže). V současném programovacím období je zaregistrováno 133 MAS a očekává se, že 70 z nich bude realizovat záměry LEADER ČR. MAS tvoří vhodné partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem na místní úrovni, kde se účastní na rozhodování minimálně 50 % zástupců soukromé sféry. MAS působí na celém území České republiky mimo hl. města Prahy a ve městech s více než 25 000 obyvateli.

Hlavním cílem Programu je podpořit iniciativu občanů, místních spolků a sdružení v oblasti ekonomického a kulturního rozvoje regionu, zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a ochrana přírodního a kulturního dědictví. Program podněcuje a podporuje inovační zavádění a realizaci investic zamýšlených v rámci místních strategií, tvorbu strategií rozvoje venkovských území a vytváří záměry k využití potenciálu území z dlouhodobějšího hlediska.

Z podpory programu LEADER ČR je možné realizovat např. tyto investiční projekty:

- nákup zemědělských strojů,
- rehabilitace přírodních lokalit,

¹⁸ Zdroj: Pravidla pro poskytování dotací ze státního rozpočtu v rámci programu Leader ČR, 2004.

¹⁹ Zdroj: Stanovy pro Národní síť místních akčních skupin České republiky, o.s., 2007.

- obnova kulturních památek a charakteristických stavebních prvků sídel a krajiny,
- pořízování nových strojů, technologie pro obnovu a údržbu přírodních lokalit nebo kulturního dědictví,
- obnova a budování nových vhodných ploch a prostorů pro podnikání v cestovním ruchu (obchody, restaurace, kuchyně, ubytování), atd.

V roce 2008 bylo metodou Leader ČR zrealizováno 25 projektů pro žádosti pěti MAS za 17 170 218,30 Kč. Celkově podalo žádost 8 MAS, pro které uvolnilo MZE finanční prostředky ve výši 17 239 000 Kč.²⁰

3.4 situace v zemědělství a v životním prostředí v návaznosti na venkov

Odvětví zemědělství, které úzce souvisí s politikou HSS²¹, zaručuje soběstačnost země v základních produktech a české zemědělství má v tomto směru prověřenou tradici nejen na českém trhu, ale proslavilo se i v zahraničí. Na exportu se podílí zejména produkty jako mléko, živá zvířata, obiloviny, cukr a slad. Potraviný a živá zvířata tvoří 3,12 % z celkového vývozu země. K 31.12.2008 má Česká republika 4 264 086 hektarů zemědělské půdy, která připadá 54 % celkové rozlohy země. Graf v Příloze 5 znázorňuje procentuální rozdělení půdního fondu v České republice. Hrubá zemědělská produkce na 1 ha zemědělské půdy činila v minulém roce 17 904 Kč. Pozemkový fond ČR pronajímá k 31.12.2004 státu 599,7 tis. ha zemědělské půdy. Většina této půdy je tedy v držení fyzických a právnických osob, proto lze zemědělství ČR charakterizovat jako nejednotné co se počtu vlastníků půdy týče. V oblastech méně vhodných pro hospodaření se nalézá polovina zemědělské půdy. Výměra orné půdy v posledních deseti letech klesá, oblasti jsou totiž podporovány k zakládání a udržování luk a trvalých travních porostů, kterých je 12,4 %. Lesní pozemky (nezemědělská půda) tvoří více než třetinu půdního fondu. Technicko-materiální zabezpečení zemědělské výroby zaostává, zejména u techniky a technologií pro plnění nastavených norem pro zajištění pohody zvířat, zpracování produktů a lesnické prvovýroby a eliminace negativních dopadů zemědělské výroby

²⁰ Zdroj: <http://denik.obce.cz/GO/clanek.asp?id=6387764>

²¹ Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013, Ministerstvo zemědělství České republiky, 2007.

na přírodu. V dřevozpracujícím průmyslu zvyšují svůj příjem zejména nenáročné obory (pila a impregnace dřeva). V roce 2008 bylo v zemědělské sféře zaměstnáno 141 tis. osob, zaměstnanost v zemědělství od počátku 90. let, kdy v tomto odvětví bylo zaměstnáno až přes 550 tis. osob, klesá a činila tak v roce 2008 3,3 % osob ČR starších 15 let. Reálná mzda v zemědělském sektoru se v 1. - 3. čtvrtletí roku 2009 pohybuje ve výši 17 562 Kč. Vzdelanost pracovníků je stále nižší i přes postupné zlepšování kvality vzdělání a zapojování mladých zemědělců snižuje věkovou strukturu zaměstnanců v zemědělství.

Zemědělská činnost rozhodně není jediná, která se odráží ve stavu životního prostředí v České republice, ale je jednou z nejvýznamnějších faktorů. Od 50. let prošla Česká republika řadou změn technologických postupů, které vytvářely charakter i vliv na okolní přírodu a krajinu. I přes tato opatření má i nadále intenzivní hospodaření negativní dopady na narušení vodního režimu krajiny, degradaci půdy, znečištění vod, pokles biodiverzity a sníženou ekologickou stabilitu krajiny. Největší degradaci půdy v České republice způsobuje vodní eroze v důsledku přivalových dešťů, které ohrožují více než 50 % zemědělské půdy, tj. přes 2 000 tis. ha zemědělské půdy. Větrné eroze oproti tomu ovlivňují 7,5 % zemědělské půdy zejména v suchších a nižších polohách republiky (Polabská nížina, jih Moravy). Postižené jsou ale také jílovité půdy v případě, kdy dojde k přemrznutí půdy a následnému přemístování půdy suchými jarními větry.

V souvislosti s ochranou životního prostředí došlo k masivní investici do koncových čistících zařízení, plynofikaci a snížení průmyslové produkce s nejvyššími exhalacemi, což v letech 1990 – 2000 v ČR významně snížilo emise hlavních znečišťujících látek. Účinným mechanismem je také zalesňování oblastí ve venkovských prostorech, meziročně se zvětší plocha lesů o 2 200 ha. Jednou ze strategií na zlepšení životního prostředí a na zmírnění klimatických změn je využívání obnovitelných zdrojů energie. Tím nejvýznamnějším je pěstovaná i odpadní biomasa, která ještě není dostatečně podporována. V posledním desetiletí byly negativní vlivy působící na životní prostředí sníženy zejména výrazným poklesem hnojiv a jiných chemických prostředků používaných v zemědělství na venkově, což se odrazilo ve zvýšení množství druhů ptáků a savců. Na druhou stranu se 7 % půdy, převážně produkčně nepříznivé, potýká s hrozbou opuštění v důsledku snižující se konkurenceschopnosti některých zemědělců.

Největší podporou životního prostředí v České republice je Operační program životní prostředí²², který patří do cíle 1- Konvergence a z fondů EU je pro něj vyčleněno 127,92 mld. Kč, což činí přibližně 18,4 % celkových prostředků z fondů EU pro Českou republiku. Zprostředkujícím nástrojem OP životní prostředí je Státní fond životního prostředí, který je také důležitým zdrojem ochrany a zlepšování situace ŽP a financuje projekty, které nelze financovat z podpory EU. Nově byl také zahájen program švýcarsko-česká spolupráce Ministerstva financí ČR v červnu 2009. Ten umožní České republice čerpat finanční pomoc od Švýcarska do 14.6.2012 a téměř 0,5 miliardy Kč je určeno pro oblast ŽP a infrastruktury.

Oblast rozvoje venkovských území společně s problematikou životního prostředí připadá v rámci PRV zejména ose II. Pro změny, které se udály s přijetím SZP EU (viz níže), bylo potřebné vytvořit dlouhodobou strategii České republiky v odvětví zemědělství, což bylo realizováno Konceptí agrární politiky ČR na období let 2004 –2013. Tato koncepce naléhavě požadovala významnou přeorientaci zemědělské politiky, navrhovala posílení environmentálních, sociálních a ekonomických zásad trvale udržitelného českého zemědělství a zaměření se na podporu velkovýrobního průmyslového zemědělství a jeho rovnováhy. V roce 2008 prošla Koncepce určitou reformou z důvodu nových rozvojových trendů a je založena na čtyřech pilířích:

- zvýšení kvality života na venkově, péče o krajinu a kvalitní potraviny;
- podpora konkurenceschopnosti a omezení byrokracie v podnikání;
- liberální, ale spravedlivé pojetí zemědělské politiky EU;
- narovnání vlastnických vztahů vzhledem k půdě.

Koncepce také tvoří dispozice k rozvoji venkova, k zlepšení kvality života venkovských obyvatel a k diverzifikaci aktivit zemědělských podniků.

Vzhledem k tomu, že zemědělství hraje v oblasti venkova velkou roli, je v následujících dvou kapitolách stručně popsána Společná zemědělská politika (již zmíněná v kapitole Koncepční nástroje v souvislosti s rozvojem venkova), která má na rozvoj venkova sekundární vliv.

---

²² Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/16/strucne-o-op-zivotni-prostredi/>

3.4.1 Společná zemědělská politika Evropské unie²³

Česká republika po vstupu do Evropské unie v roce 2004 postupně přijala její Společnou zemědělskou politiku (SZP). Historie SZP sahá až do 50. let 20. století. Od té doby až do dnešní doby prošla velkou řadou důležitých změn, které významně charakterizují stav zemědělství a venkova v celé Evropě. Současná SZP je založena na fungování tří základních principů fungování jednotného zemědělského trhu v rámci EU, zvýhodnění produkce ze zemí EU (ochranná cla, vývozní dotace) a finanční solidarity. Dalším významným faktem ve fungování SZP je tzv. Společná organizace trhu. Jedná se o soubory regulačních opatření, které se vztahují na různá odvětví zemědělské výroby. Jejich účelem je pomáhat trhům určité zemědělské komodity zprostředkováním různých mechanismů, které se mohou lišit výrobek od výrobku.

3.4.2 Zemědělská politika České republiky

Zemědělská činnost je nedílnou, ne-li esenciální složkou venkovského prostoru, který si zaslouží péči a podporu.²⁴ Dnes už neslouží pouze výrobě potravin, ale přebírá na sebe i důležité společenské a ekologické funkce. Zemědělství a potravinářský průmysl jsou tradiční obory národního hospodářství.

V současné době se v České republice rozvíjí projekt v rámci Ministerstva zemědělství ČR a EU Ekologické zemědělství, které je součástí SZP. Hlavním cílem ekologického zemědělství je kvalita, ne kvantita. Klade důraz na přirozený koloběh a na etičtější chování k zemědělským zvířatům a životnímu prostředí, šetří neobnovitelné zdroje, přispívá k zaměstnanosti v zemědělství a na venkově všeobecně a stará se o správnou biodiverzitu mezi živočichy a rostlinami.

---

²³ Zdroj: BINEK, J. aj. *Synergie ve venkovském prostoru, Aktéři a nástroje rozvoje venkova*, Brno: GaREP, 2009. ISBN 978-80-904308-0-8

²⁴ Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013, MZE České republiky, 2007. Český statistický úřad.

4 APLIKACE PROBLEMATIKY NA KONKRÉTNÍ SITUACI

Tato kapitola se zabývá aplikací regionální politiky na současný stav vybraného území - MAS Hradecký venkov v Královehradeckém kraji a dále pak obsahuje konkrétní žádosti o dotace pro Mikroregion Urbanická brázda, která se v MAS Hradecký venkov nachází.

4.1 Královehradecký kraj

Následující výčet obsahuje dotační programy²⁵, na základě kterých může Královehradecký kraj, a jeho prostřednictvím i MAS Hradecký venkov (viz níže), čerpat finanční prostředky z Evropské unie:

- Operační program přeshraniční spolupráce ČR - Polsko 2007 - 2013
- Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
- Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
- Regionální operační program NUTS II Severovýchod
- Program rozvoje venkova (PRV)
- Operační program Životní prostředí
- Operační program Podnikání a inovace

„Velmi úspěšnými se za současné finanční krize staly pro Královehradecký kraj jeho MAS, které z programu LEADER přinesou do kraje v rozmezí let 2009 až 2014 přes 410 milionů korun. Občané z mnoha obcí si z těchto peněz pomohou k vybavení hřišť, opravám škol a školek, rekonstrukcím vodovodů, kanalizací, opravám místních komunikací a dalším projektům, které pomohou ke zlepšení kvality života na venkově a v malých městech. Je to významná finanční injekce pro malé obce, které jsou diskriminovány při rozpočtovém určení daní ze státního rozpočtu“²⁶.

---

²⁵ Zdroj: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/evropska-unie-ehp/eu-zdroje-financovani/moznosti-ziskani-dotaci-dle-jednotlivych-oblasti-21786/>

²⁶ Citace: MAS v Královehradeckém kraji přinášejí v době krize finanční pomoc [online]. Nechanice, 2009. [cit. 2009-12-21]. Dostupné z WWW: <http://www.hradeckyvenkov.cz/view.php?navezclanku=mas-v-kr%C3%A1lov%C3%A9hradeck%C3%A9m-kraji-p%C5%99in%C3%A1%C5%A1ej%C3%AD-v-dob%C4%9B-krize-finan?tn%C3%AD-pomoc&cislocclanku=2009090014>

Venkovské obce a svazky obcí v současnosti mohou čerpat finanční podpory ze statutárních fondů EU - ERDF, ES a EAFRD (zmiňovaných v kapitole 1) v operačních programech a z Programu rozvoje venkova (viz kapitola 3). Největší přínos finančních prostředků přináší ROP NUTS II Severovýchod. Alokace finančních podpor pro programovací období pro celé území NUTS II Severovýchod činí 44 639 117 EUR ze strukturálních fondů, 3 938 744 EUR z rozpočtu státu a 472 639 EUR z krajských rozpočtů. Oprávněně mohou v této oblasti žádat o podpory obce s více než 500 a méně než 5 000 obyvateli a dobrovolné svazky obcí. Z dosud hodnocených výzev k předkládání projektů v této oblasti podpory je patrné, že zájem o podporu zhruba čtyřikrát převyšuje možnosti tohoto operačního programu. „Ve výše zmíněném Programu rozvoje venkova jsou pro obce do 500 obyvatel určeny oblasti podpory III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby a III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví. (V oblasti podpory III.2.1 mohou na projekty vodohospodářské infrastruktury žádat obce do 2 000 obyvatel.). Prostředky EAFRD a státního rozpočtu vyčleněné pro realizaci projektů osy III Programu rozvoje venkova činí pro celou českou republiku 635 553 634 EUR. Z této částky představují 37,5 % prostředky na realizaci projektů oblastí podpory III.1.1 a III.1.2, kde oprávněnými žadateli jsou zemědělci a mikropodniky. Další 2 % pokrývají náklady oblastí podpory III.3.1 Vzdělávání a informace. Pro realizaci projektů místních samospráv venkovských obcí Královéhradeckého kraje je (při kurzu 25 Kč/EUR) ročně k dispozici zhruba 80 mil. Kč.²⁷“

Každým rokem vyčleňuje Královéhradecký kraj, který čítá 392 obcí a má 157 135 obyvatel, což je 28,59 % populace kraje, téměř 45 milionů Kč na realizaci aktivit POV Královéhradeckého kraje. Ovšem požadavky od žadatelů na pomoc od kraje jsou každoročně trojnásobně vyšší.

4.2 MAS Hradecký venkov

MAS Hradecký venkov²⁸ je jedním z devíti MAS v České republice a nachází se v NUTS II - Severovýchod v Královéhradeckém kraji. Rozkládá se na území 374 km² (což

²⁷ Citace: Program obnovy venkova Královéhradeckého kraje na období 2009 – 2013, září 2008, strana 6.

²⁸ Zdroj ke Kap. 4.2: Strategický plán Leader MAS HV 2008 - 2013, Zpravodaj MAS HV (2009)

je asi 7,86 % rozlohy Královehradeckého kraje) a žije zde trvale 24 tis. obyvatel (údaj z roku 2009). MAS Hradecký venkov vznikla 27. 6. 2007 spojením 4 svazků obcí (viz. Tab. 4 níže a obrázek v Příloze 8) - Hustiřanka, Nechanicko, Obce památkové zóny 1866 a Urbanická brázda, jejichž obce se rozkládají ve 3 okresech - Hradec Králové, Náchod a Trutnov.

Strukturu osídlení této MAS tvoří 58 obcí, přičemž obec Nechanice je městem (zároveň i sídlo MAS), a jedna obec je lázeňská - Velichovky. Obce jsou strukturovány na 104 katastrálních územích. Z tohoto počtu obcí spadá 44 z nich do kategorie nejmenších obcí (viz. obrázek v Příloze 9) s méně než 499 obyvateli, lidnatější vesnice se nacházejí především v blízkosti Hradce Králové.

Tab. 4 - Základní charakteristika MAS Hradecký venkov

Mikroregion	Počet obcí	Počet částí obcí	Katastrální výměra v km²	Počet obyvatel	Hustota obyvatel
Hustiřanka	16	32	102,04	4 729	46
Nechanicko	10	45	135,09	9 007	67
Obce památkové zóny 1866	20	19	60,07	4 176	70
Urbanická brázda	12	21	77,09	6 226	81
Celkem	58	117	374,29	24 138	64

Zdroj: http://www.urbanicko.cz/sites/default/files/spl_hradecky_venkov_final.pdf

Podle Českého statistického úřadu klesal od roku 1961 počet trvalých obyvatel v MAS Hradecký venkov. Od roku 1991 ale počet obyvatel v regionu mírně roste. Od tohoto roku také klesá věková struktura místních obyvatel a snižuje se procento dětské složky. Avšak v celorepublikovém průměru se v krátké době věková struktura vyvíjí příznivě. Ráz krajiny, dobrá dopravní obslužnost a ekonomická situace v tomto regionu vytváří vysoký zájem o bydlení. Zaměstnanost k červnu 2008 rostla, ovšem problémem často bývá dostupnost pracovní síly. Celoplošnou překážkou bývá dopravní obslužnost zaměstnanců

do zaměstnání a v Urbanické brázdě se zaměstnavatelé setkávají s nízkou kvalitací potencionálních zaměstnanců.

Zaměstnanost obyvatel v MAS Hradecký venkov se soustředí především do zemědělství, ale významnou roli hrají také drobné živnostenské obory a podniky, např. autodoprava, obchod, kadeřnictví, pila, stavebnictví, zahradnictví. Největší firmou Hradeckého venkova, která zaměstnává nejvíce obyvatel, je Niva, s.r.o. soustředící se na obor potravinářství, která má sídlo v Nechanicích. Přesto většina obyvatel musí dojíždět za prací do větších měst (Hradec Králové, Jaroměř, Dvůr Králové, Trutnov a další). Zemědělská plocha zaujímá 78 % území regionu, což má negativní dopady na vzhled krajiny a na její funkčnost. Vzhledem k 82 % orné půdy z celkové výměry zemědělského půdního fondu dochází k velké nerovnováze oblasti a ke scelování velkých ploch do polí. Zemědělství se orientuje více na rostlinnou výrobu (obilniny, zelenina, v jižní části ovocnářství, cukrovka, olejnin). Živočišná výroba je zastoupena převážně chovem prasat a krav a zaměřuje se také na produkci mléka. Jako v jiných regionech, potýká se zemědělství HV s finančními problémy v tom smyslu, že jsou drahé vstupy, technika, stroje, budovy, nástroje, a nízké ceny prodaných výrobků nebo služeb. Rozvoj ekologického zemědělství, které bylo zmíněno v kapitole Společná zemědělská politika ČR, je zde nulový. Krajina a ovzduší v tomto regionu jsou silně ovlivněny právě nevhodnými technologickými postupy v zemědělství. Jak již bylo zmíněno, krajina se potýká s nízkou biodiverzitou a ekologickou stabilitou oblasti. Procento zalesnění oblasti je nízké, lesy tvoří cca 13 % plochy území. Oproti tomu má MAS Hradecký venkov stejně tak jako celý Královehradecký kraj nadprůměrně kvalitní ovzduší, protože jsou zde naměřeny nízké emise a nelze se zde shledat s jejich stabilními zdroji.

4.2.1 Cíle a priority MAS Hradecký venkov²⁹

Z důvodu uskutečnění vize o „prosperující venkovské oblasti v ekologicky vyvážené krajině poskytující kvalitní podmínky pro rekreaci a život současné i budoucí generace“, kterou si HV stanovil, bylo vytyčeno 5 priorit a k nim přiřazené cíle, kterých by mělo být v současném období dosaženo.

---

²⁹ Zdroj: Strategický plán Leader, MAS Hradecký venkov 2008 - 2013

Priorita 1 - Zlepšení využívání turistického potenciálu území MAS Hradecký venkov

Cílem této priority je vytvořit společnou koncepci využívání turistického potenciálu, rozvíjet služby cestovního ruchu v MAS HV, záchrana, rozvoj a obnova kulturního dědictví a ochrana životního prostředí. Podporují se tvorby expozic, výstav, soutěží, stezek a vytváří se nová pracovní místa.

Priorita 2 - Zlepšení kvality bydlení

K dosažení této priority se MAS HV snaží obnovovat a rozvíjet obce a stávající občanské vybavení a posilovat sounáležitost obyvatel s územím. Důležité je posilovat školní činnosti, činnosti spolků a různých sdružení na daném území a zapojit do nabídky těchto aktivit veřejnost i návštěvníky oblasti.

Priorita 3 - Vybudování dopravní a technické infrastruktury v obcích

Priorita má za cíl zvyšovat atraktivitu a kvalitu venkovských území a obnovovat místní komunikace a veřejná prostranství (prostranství obcí, parkových úprav, apod.). Lze do této priority zařadit i podporu různorodosti ekonomiky v rámci zlepšení života na venkově.

Priorita 4 - Rozvoj zemědělství a služeb na venkově

Mezi cíle této priority patří modernizace venkovských zemědělských podniků, podpora vývoje nových produktů a technologií a podpora zavádění nezemědělské činnosti. Důraz je také kladen na udržení řemesel.

Priorita 5 - Rozvoj podnikání na venkově

Priorita má být uskutečňována díky modernizaci budov a technologií firem, pomocí zakládání mikropodniků a živností a podporou regionálních produktů.

4.2.2 Financování projektů v MAS Hradecký venkov

Pro naplnění priorit a cílů MAS Hradecký venkov využívá výše zmíněných programů či podpor a to v rámci programu Leader, strukturálních fondů EU, Programu rozvoje venkova, operačních programů (i regionálních), krajských grantů a dotací a jiné možnosti financování, včetně soukromých investorů.

Následující výčet obsahuje dosavadní důležité zkušenosti s různými institucemi a programy pro svou podporu³⁰.

- v roce 2007 podána žádost do PRV, osa IV. Leader, 1.2. Opatření místní strategie, která byla k podpoře vybrána až v 2. kole výběru žádostí PRV;
- v roce 2008 podána úspěšná žádost v rámci OP Rozvoj lidských zdrojů spolufinancovaných z fondů EU na cyklus seminářů „Rovné příležitosti žen a mužů“ pro území Královehradeckého kraje;
- v rámci POV Královehradeckého kraje realizuje MAS HV projekt „Vzdělávání a poradenství pro rozvoj Hradeckého venkova“;
- na úrovni EU byly využity dotační politiky z ROP - priorit Regionální rozvoj infrastruktury pro 2 projekty svazku obcí - „Bezdrátový internet a návazné služby veřejnosti Mikroregionu Nechanicko“ s dotací 7,7 mil. Kč a „Internetizace a bezdrátový rozhlas v Mikroregionu Obce památkové zóny 1866“ s dotací 2,6 mil. Kč;
- na podzim 2006 začala Leaderská spolupráce s MAS Brána do Českého ráje, která v červenci 2007 vyústila v podepsání partnerské smlouvy; v rámci této spolupráce probíhají realizace protipovodňových opatření, opatření motorové a nemotorové dopravy, cestovního ruchu, infrastruktury území a kvality života obyvatel venkova; společně tyto MAS také uzavřely partnerskou smlouvu v listopadu 2007 se Sdružením obcí CdC Pays Meleis ve Francii;
- další: regionální dlouhodobá spolupráce s krajskými orgány na proškolení manažerů a spolupráce s Národní observatoří venkova.

4.2.3 Schválené projekty a programy MAS Hradecký venkov v roce 2009

Rok 2009 byl pro MAS Hradecký venkov významný, neboť obdržela dotace z Programu rozvoje venkova, osa IV. Leader, a to na realizaci místní rozvojové strategie a dvou projektů spolupráce.

MAS Hradecký venkov za podpory Královehradeckého kraje letos pořádala Ekologické vzdělávání pro školky. Projekt byl rozdělen na dvě části. V první části se jednalo o výjezdy

---

³⁰ Zdroj: Strategický plán Leader, MAS Hradecký venkov 2008 - 2013

mateřských škol na odborný ekologický program do ZOO Dvůr Králové nad Labem. Tohoto programu se zúčastnilo 17 školek. Na druhé části programu nazvaného „Vyprávění starého stromu“ se podílelo Mateřské centrum Nechanice. Dalšími letošními ekologickými aktivitami byly výukové programy „Putování za skřítkem Podzimáčkem“, který se uskutečnil v Radostově ve spolupráci s mysliveckým sdružením Libčanská dubina, a program „Ptáci v zimě“ konaný v Nechanicích.

Dalším zdrojem financí jsou projekty spolupráce mezi MAS. MAS Hradecký venkov a Společná Cidlina podaly na Státním zemědělském intervenčním fondu³¹ 2 žádosti na realizaci projektů spolupráce. Jednu s názvem „Dětem pro radost“ s rozpočtem 5 mil. Kč a druhou žádost „Partnerství pro venkov“ s rozpočtem 4,6 mil. Kč. Obě žádosti byly úspěšné a čeká je realizace. V prvním projektu se budou realizovat dětská hřiště v 19 obcích Hradeckého venkova a v 10 obcích Společné Cidliny. V programu „Partnerství pro venkov“ půjde o vytvoření materiálně-technického zázemí pro rozvoj společenských, sportovních, spolkových, environmentálních a církevních aktivit na území obou MAS. Tento program je bohatý i na kulturní a vzdělávací akce.

V srpnu 2009 byly také přijímány projekty v oblasti obnovy a vybavení objektů občanské vybavenosti - posilování sounáležitosti obyvatel s územím. Celkem bylo podáno 14 žádostí o nákladech 5,7 mil. Kč s požadovanou dotací 4,7 mil. Kč. Příjem žádostí probíhal v Nechanicích. Díky finančnímu převisu nebylo možno uspokojit všechny žadatele a po přidělení bodů výběrovou komisí MAS bylo doporučeno k financování 10 projektů s celkovou dotací pouze 3 mil. Kč. Těmito projekty jsou: Instalace herních prvků na veřejném prostranství ve Lhotě pod Libčany, Zázemí pro kulturní a společenské aktivity v Praskače, Výměna oken na budově Obecního úřadu a mateřské školy v Roudnici, Výměna oken v mateřské škole ve Velichovkách, Výměna vrat na garážích Hasičské zbrojnice Nechanice, Modernizace sportovní brokové střelnice v Libčanech, Hasičská zbrojnice její a výměna oken, vrat a zateplení v Sověticích, Vybavení školícího pracoviště v budově Dětského domova Nechanice, Fasáda sokolovna Hoříněves a Výměna oken v Mateřské škole Stračov.

---

³¹ Pozn.: Státní zemědělský intervenční fond - akreditovaná platební agentura, která zprostředkovává finanční podpory z Evropské unie a národních zdrojů

V září 2009 měli oprávnění žadatelé o dotaci z MAS HV možnost registrovat své žádosti v kanceláři MAS Hradecký venkov v Nechanicích. Celkem bylo zaregistrováno 14 žádostí, z toho 5 byly registrováno od nestátních neziskových organizací, tj. zájmových spolků a sdružení, a od 9 obcí. Celková alokovaná částka činí 3 037 083 Kč. Celkové náklady registrovaných projektů jsou 5 678 632 Kč, z toho požadovaná dotace 4 347 058 Kč.

4.3 Mikroregion Urbanická brázda

Mikroregion Urbanická brázda³² (dále jen „Mikroregion“) se nachází v okrese Hradec Králové v Královehradeckém kraji, rozkládá se na 77,09 m² a čítá 12 obcí s celkově 6 200 trvale žijícími obyvateli. Mikroregion byl založen zástupci 9 obcí v roce 2009 jako zájmové sdružení právnických osob. Těmito obcemi byly Dobřenice, Kratonohy, Lhota pod Libčany, Osice, Osičky, Praskačka, Roudnice, Syrovátka a Urbanice. V dnešní době ho tvoří ještě navíc Hvozdnice, Libčany a Obědovice. V roce 2007 byl jedním ze svazků, které zakládaly MAS Hradecký venkov, ale už 2 roky před tím spolupracoval Mikroregion s Královehradeckým krajem a pracoval na vlastních projektech. Mikroregion je nejúspěšnější v čerpání finančních prostředků z Královehradeckého kraje, MAS Hradecký venkov a Programu obnovy venkova. Následující text obsahuje úspěšné žádosti o dotace od níže uvedených institucí³³.

4.3.1 Dotace z Královehradeckého kraje

Nejvýznamnějším navrhovaným projektem v letošním roce se stal projekt „*Komunitní systém likvidace zelených odpadů v Mikroregionu Urbanická brázda*“. Projekt je součástí projektů z oblasti odpadového hospodářství a ekologického vzdělávání a realizuje ho Mikroregion spolu se Zemědělským družstvem Lhotou pod Libčany (dále jen Družstvo). Žádost na dotaci bude financována z Operačního programu Životní prostředí, osa 4 - zkvalitnění nakládání s odpady. Hlavní součástí navrhovaného komunitního systému nakládání s bioodpady je zavedení separovaného sběru biologicky rozložitelných odpadů

---

³² Zdroj: www.urbanicko.cz

³³ Zdroj: Zpravodaj Mikroregionu Urbanická brázda z roku 2009, Zpravodaj MAS HV (2009)
Strategický plán Leader - MAS Hradecký venkov 2008 - 2013

z údržby veřejných ploch na území a z domácností celého Mikroregionu. Odpad bude předán k dalšímu zpracování smluvní kompostárně, která bude zajišťovat materiálové a energetické využití zelené hmoty. Projekt předpokládá nákup 30-ti kusů velkoobjemových kontejnerů a štěpkovače na úpravu dřevních odpadů. Celý projekt bude sloužit všem trvale žijícím obyvatelům Mikroregionu, počítá s průměrnou svozovou vzdáleností okolo 5 km, kalkulováno je s průměrným svozem v každé místní části 1x týdně, tj. 50x ročně a v rámci jednoho svozu je uvažováno s 3 tunami v rámci jednoho svozu.

Vzhledem k tomu, že se jedná o nový projekt, který nebyl ještě realizován, vycházelo se z při sestavování ekonomické analýzy z odhadů a dosavadních zkušeností Mikroregionu a Družstva. Celková cena projektu je dle rozpočtu stanovena na 2 097 375 Kč s DPH, z čehož 1 775 tis. Kč je odhadováno na dotaci a 325 tis. Kč bude financováno z rozpočtu obcí. Žádost byla podána v září 2009, zahájení provozu Mikroregion počítá v červenci 2010 a ukončení projektu a vyhodnocení projektu v následujícím měsíci.

Dalším projektem v oblasti odpadového hospodářství a ekologického vzdělávání se stal projekt *„Poznáváme a chráníme přírodu kolem nás“*, který je podpořen Krajským úřadem Královéhradeckého kraje a byl ukončen k 31.4.2009. V roce 2009 se uskutečnily v rámci tohoto projektu tyto akce: 2 návštěvy Správy CHKO Broumovsko, 3 návštěvy ZOO Dvůr Králové n. Labem s odborným ekologickým programem, 1 návštěva odborných ekologických programů ve středisku ekologické výchovy Inex-SDA Kostelecké Horky, 4 brigády na úklid lesa a krajiny v okolí obcí, 2 vzdělávací ekologické programy *„Chráníme přírodu“*. Celkové náklady tak činily 135 tis. Kč, dotace 80 tis. Kč a příslušné školy v Mikroregionu hradily náklady v hodnotě 55 tis. Kč.

Posledním projektem dotovaným z Královéhradeckého kraje je projekt *„Bezpečné skladování nebezpečných odpadů“*, v kterém si obce kladou za cíl vybavit území moderními prostředky na shromažďování nebezpečného odpadu a nahradit tak tzv. mobilní sběry uskutečňované 2x ročně. V Mikroregionu byly vytipovány obce, kam se umístí speciální uzavřené kontejnery se sběrnými nádobami, likvidaci odpadu budou provádět specialisté. Vybranými obcemi jsou: Dobřenice, Kratonohy, Libčany a Roudnice. Celkové náklady na projekt činí 340 tis. Kč, 305 tis. Kč budou tvořit dotace KHK.

4.3.2 Dotace z Programu obnovy venkova

V rámci neinvestičního projektu „*Partnerství pro rozvoj Mikroregionu Urbanická brázda*“ byly od Programu obnovy venkova dotovány následující dílčí projekty ve výši 496 tis. Kč na celý rok 2009. Jde např. o výrobu stojanů na kola do obcí, odpadkové koše (k realizaci dojde až na jaře 2010), Adventní setkání seniorů a Zpravodaj Mikroregionu Urbanická brázda a největší požadovanou i přidělenou dotaci daroval POV na Propagační materiály mikroregionu ve výši 153 tis. Kč.

V rámci tohoto Programu byla schválena „*Profesionalizace svazků obcí*“ s celkovými náklady 130 tis. Kč, na kterou byla požadována neinvestiční dotace 88 950 Kč. Na vybavení svazků obcí základní technikou činily náklady 465 500 Kč a požadovaná dotace činila 125 tis. Kč.

4.3.3 Dotace z MAS Hradecký venkov

Nejvýznamnější dotací z této instituce činily finanční prostředky na „*Obnovu a vybavení objektů občanské vybavenosti - posilování soudržnosti obyvatel s územím*“ (viz. výše v kapitole MAS Hradecký venkov). Celková alokovaná částka byla 3 037 083 Kč pro celou MAS. V Mikroregionu se budou na základě této dotace realizovat 4 projekty:

- Instalace herních prvků na veřejném prostranství ve Lhotě pod Libčany s celkovými náklady 446 462 Kč a s přidělenou dotací 401 815 Kč na dětské hřiště žádané Rodinným a mateřským centrem Lhota pod Libčany, o. s.
- Zázemí pro kulturní a společenské aktivity v Praskačce, celkové náklady 696 150 Kč a získaná dotace 296 486 Kč.
- Výměna oken na budově Obecního úřadu a mateřské školy Roudnice, celkové náklady 499 800 Kč a získaná dotace 378 000 Kč.
- Modernizace sportovní brokové střelnice v Libčanech, žádost od Mysliveckého sdružení Libčanská dubina, o. s. s celkovými náklady 244 000 Kč a přidělenou dotací 218 678 Kč.

V rámci tohoto programu nebyly v Mikroregionu úspěšné jen dotace na rekonstrukci objektu klubovny v Kratonohách a dokončení a vybavení posilovny v Libčanech.

Shrnutí

Z předchozího textu je patrné, že Mikroregion Urbanická brázda i MAS Hradecký venkov žádá o finanční podpory u různých institucí a dle textu úspěšně. Přesto existují v čerpání financí určité mezery. Jak je patrné z kapitoly 4.3, nedostává se ale obcím dostatek financí na realizaci jejich cílů a navrhovaných projektů. Důvodem jsou omezené finanční prostředky institucí a to, že žádosti musí splňovat přísná kritéria a podmínky, na základě kterých daná instituce žádost přijme. Hlavní podmínkou pro získání dotace je znalost institucí, které se danou tematikou zabývají, a jejich kritéria příjmu žádosti. Častým problémem bývá také dlouhá čekací doba, než se instituce k projektu vyjádří, a také to, že instituce pracují neprovázaně. V současné době doprovází činnosti venkovských obcí také zhoršené vnější ekonomické vlivy. Každá obec, která se zapojí do žádání o dotace, bude muset v této době počítat s tím, že jí projekty budou stát větší finanční prostředky, a to jak pořizovací, tak následně provozní.

Závěr

Venkov je velmi osobitým a nesourodým sociálním celkem, který má specifika v ekonomických, kulturních a ekologických aktivitách. Díky tomu existuje stejně pestrý počet institucí, které ovlivňují a rozvíjí jednotlivé problémy tohoto celku. V rámci České republiky se jedná zejména o podporu místní správy jako je Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo pro místní rozvoj nebo Ministerstvo životního prostředí. Nemalou úlohu v poskytování finančních prostředků hraje Evropská unie a její fondy a dotace, o které obce často žádají. Je třeba zmínit, že kromě výše jmenovaných a zmíněných podpor v textu působí ještě na rozvoj venkova v České republice také agrární komora a její regionální organizace coby zájmová organizace, dále byla zřízena krajská informační střediska pro rozvoj zemědělství a venkova, pro diverzifikaci podnikatelských činností je důležité i zapojení hospodářské komory, působí rovněž řada dalších dílčích zájmových organizací a aktivit obcí

Venkov je ovlivňován celou řadou výše zmíněných subjektů, jejichž představy o rozvoji venkova se však mohou lišit a velký vliv na rozvoj venkova má také fakt, že se často o venkově rozhoduje mimo něj. Tyto subjekty a instituce, které na rozvoj venkova působí, často realizují dané projekty obcí kontraproduktivně a jednotlivé problémy nejsou řešeny paralelně. Proto cílem všech těchto podpůrných jednotek je vytvořit ucelený systém nástrojů a opatření, který pomůže překonat aktuální negativní trendy života na venkově, zjm. jde o vylidňování v okrajových oblastech obcí či měst, zvyšování nezaměstnanosti, zeslabení aktivit zemědělství a lesnictví a jeho nepříznivý dopad na krajinu a pokles kvality a podmínek života na venkově. Nezbytnou součástí řešení vytyčených cílů je také komunikace působících jednotek na rozvoj venkova a jejich informovanost mezi sebou, zjm. zástupců veřejné státní správy, územní a zájmové samosprávy, podnikatelů v zemědělství a občany ze sféry životního prostředí.

Pro Českou republiku byl stěžejní vstup do Evropské unie, která hraje v současné době hlavní roli v čerpání finančních prostředků do rozvoje venkova. Podle statistiky na konferenci nových členských států EU v Bratislavě, je Česká republika podle MMR ČR na čtvrtém místě v úspěšnosti čerpání z fondů EU mezi dvanácti novými členskými státy

Evropské unie, které přistoupily do společenství v letech 2004 až 2007. Nejvíce proplacených prostředků je k 4. listopadu 2009 v ROP Severovýchod a Operačním programu Doprava.

Význam venkovských regionů a obcí rozhodně neupadá (už i vzhledem k rozloze, kterou zaujímají), naopak se jejich pozice upevňuje a nabývá důležitosti pro ekonomiku státu. Do budoucna by bylo vhodné přeorientovat priority financování různých oblastí venkova. Například instituce by se neměly prioritně orientovat jen na zemědělství, ale měly by dát přednost podpoře venkova a občanské společnosti ve smyslu zkvalitnění života na venkově s důsledkem zlepšení životního prostředí, zvýšení kvality života na venkově nebo snížení migrace obyvatel do měst. Bylo by žádoucí, kdyby těchto dlouhodobých cílů bylo dosaženo i vzájemnou provázaností institucí podporující rozvoj venkova.

Seznam použité literatury

Bibliografie:

1. BAUEROVÁ, A. a kol. *Řízení obcí II. Rozvojové partnerství v obci a regionu*. 1. vydání. Praha: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-77-1.
2. ČEPELKA, O. *Iniciativa Evropské unie: Leader pro rozvoj venkova I*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2001.
3. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR - Odbor vnějších vztahů. *Průvodce fondy Evropské unie*, Interel EPA a CC, s.r.o.
4. PELKMANS, J. *European integration - Methods and Economic Analysis*. 2nd edition. Harlow: Pearson Education, 2001. ISBN 9780273694496.
5. STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál s.r.o., 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.

Dokumenty:

1. Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 - 2013
2. Pravidla pro poskytování dotací ze státního rozpočtu v rámci programu Leader ČR, 2004
3. Podpora obnovy venkova - Zásady pro poskytování dotací pro rok 2009
4. Program obnovy venkova Královohradeckého kraje pro období 2009 - 2013
5. Program rozvoje venkova České republiky pro období 2007 - 2013
6. Stanovy: Národní síť Místních akčních skupin České republiky
7. Zpravodaj MAS Hradecký venkov (2009)
8. Zpravodaj Mikroregion Urbanická brázda (2009)

Internetové zdroje:

1. www.businessinfo.cz	Oficiální portál pro podnikání a export
2. www.czso.cz	Český statistický úřad
3. www.denik.obce.cz	Města a obce online - Deník veřejné správy

4. www.europa.eu/	Portál Evropské unie
5. www.hradeckyvenkov.cz	Oficiální portál MAS Hradecký venkov
6. www.institutumeni.cz	Institut umění
7. www.mmr.cz	Ministerstvo pro místní rozvoj
8. www.mze.cz	Ministerstvo zemědělství
9. www.opzp.cz	Portál Operačního programu životní prostředí
10. www.strukturalni-fondy.cz	Fondy Evropské unie
11. www.urbanicko.cz	Portál Mikroregionu Urbanická brázda
12. www.verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz	Portál Moravskoslezského kraje

Citace:

1. BINEK, J. aj. *Synergie ve venkovském prostoru, Aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Brno: GaREP, 2009. ISBN 978-80-904308-0-8
2. Strategický plán Leader- MAS Hradecký venkov 2008 - 2013
3. www.hradeckyvenkov.cz
4. www.portal.cz

Seznam příloh

PŘÍLOHA 1 - Priority, cíle a opatření Osy I Programu rozvoje venkova

PŘÍLOHA 2 - Priority, cíle a opatření Osy II Programu rozvoje venkova

PŘÍLOHA 3 - Priority, cíle a opatření Osy III Programu rozvoje venkova

PŘÍLOHA 4 - Priority, cíle a opatření Osy IV Programu rozvoje venkova

PŘÍLOHA 5 - Graf půdního fondu České republiky

PŘÍLOHA 6 - Mapa ČR znázorňující rozložení NUTS II a NUTS III

PŘÍLOHA 7 - Venkovské regiony podle hustoty zalidnění (limit 150obyv./km²)

PŘÍLOHA 8 - Rozložení mikroregionů v MAS Hradecký venkov

PŘÍLOHA 9 - Velikostní skupiny obcí v regionu Hradecký venkov (k 1.1.2007)

PŘÍLOHA 1 - Priority, cíle a opatření Osy I Programu rozvoje venkov

Priorita	I.1 Modernizace, inovace a kvalita	
Cíl	Vylepšení silné potravinářsko – zemědělské odvětví, modernizovat zemědělské podniky, zavádět inovace a zvýšit kvalitu produktů.	% z osy 85,21
Opatření	I.1.1. Modernizace zemědělských podniků	35,40
	I.1.2. Investice do lesů	10,13
	I.1.3. Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům	14,57
	I.1.4. Pozemkové úpravy	23,12
	I.1.5. Seskupení producentů	1,99
Priorita	I.2. Přenes znalostí	
Cíl	Vytvořit dynamické zemědělsko – potravinářské prostředí, rozšířit vzdělávání a poradenství a snížit věkový průměr pracovníků v zemědělství	% z osy 14,79
Opatření	I.2.1. Další odborné vzdělávání a informační činnost	1,49
	I.2.2. Zahájení činnosti mladých zemědělců	6,86
	I.2.3. Předčasné ukončení zemědělské činnosti	4,08
	I.2.4. Využívání poradenských služeb	2,35

Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013.

PŘÍLOHA 2 - Priority, cíle a opatření Osy II Programu rozvoje venkova

Priorita	Biologická rozmanitost, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajín	
Cíl	Podpora zemědělských postupů šetrných k životnímu prostředí vedoucí k biologické rozmanitosti a podpora vhodných zemědělských systémů pro zachování venkovské krajiny. Podpora ochrany ŽP na zemědělské půdě a lesních oblastech s vysokou přírodní hodnotou.	% z osy 80,10
Opatření	II.1.1. Platba za přírodní znevýhodnění poskytované v horských a jiných znevýhodněných oblastech.	35,69
	II.1.2.1. Platby v rámci Natura 2000 na zemědělské půdě a rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES – platby v rámci Natura 2000 na zemědělské půdě.	0,33
	II.1.3.1. Agroenvironmentální opatření – postupy šetrné k ŽP	13,69
	II.1.3.2. Agroenvironmentální opatření - Ošetřování travních porostů	28,95
	II.2.2. Platby v rámci Natura 2000 v lesích	0,63
	II.2.3. Lesnicko-environmentální platby	0,81
Priorita	Ochrana vody a půdy	
Cíl	Ochrana jakosti povrchových a podzemních vodních zdrojů prostřednictvím opatření zaměřených na protierozní ochranu a vhodné používání půdního zemědělského fondu.	% z osy 14,76
Opatření	II.1.3.3. Agroenvironmentální opatření – Péče o krajinu	11,99
	II.1.2.2. Platby v rámci Natura 2000 na zemědělské půdě a rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES – Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES.	2,77
Priorita	Zmírňování klimatických změn	
Cíl	Podpora využívání energetických zdrojů energie prostřednictvím stávajícího lesního potenciálu a možností jeho rozšíření a zachování pozitivních funkcí lesa.	% z osy 5,14
Opatření	II.2.1. Zalesňování zemědělské půdy	3,56
	II.2.4. Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů.	1,58

Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky pro období 2007 – 2013.

PŘÍLOHA 3 - Priority, cíle a opatření Osy III Programu rozvoje venkova

Priorita	III.1. Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE	
Cíl	Vytvořit pracovní místa zajistit vyšší příjmovou úroveň obyvatel venkova rozvojem a diverzifikací aktivit na venkově a podporou turistiky, zajistit naplnění závazků ČR v oblasti užití OZE	% z osy 50
Opatření	III.1.1. Diverzifikace činnosti zemědělské výroby	22,50
	III.1.2. Podpora zakládání podniku a jeho rozvoje	15
	III.1.3. Podpora cestovního ruchu	12,50
Priorita	III.2. Podmínky růstu a kvality života na venkově	
Cíl	Vytvořit podmínky růstu ve venkovských oblastech. Zlepšit vzhled a vybavení vesnic a veřejných prostranství a posílit sounáležitost obyvatel s místním prostředím a dědictvím venkova. Zabezpečit rozvoj infrastruktury s cílem rozvoje malého a středního podnikání a zlepšení ŽP venkovských sídel.	% z osy 48
Opatření	III.2.1. Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby	39
	III.2.2. Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova.	9
Priorita	III.3. Vzdělávání	
Cíl	Přispět k vyšší úrovni vzdělanosti a uplatnění na trhu práce venkovských obyvatel rozvojem poradenství a vzdělání a zvýšit používání informačních a komunikačních technologií.	% z osy 2
Opatření	III.3.1. Vzdělávání a informace	2

Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky pro období 2007 – 2013.

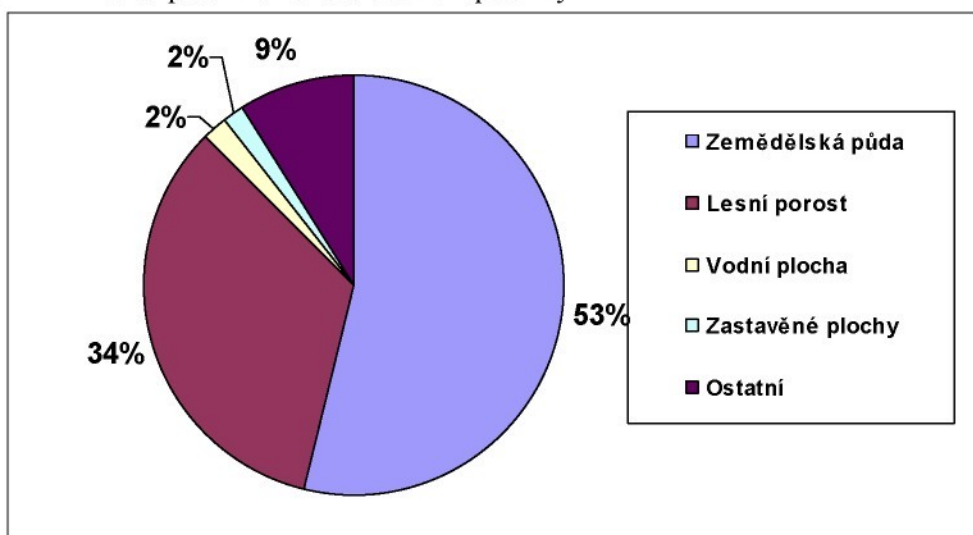

PŘÍLOHA 4 - Priority, cíle a opatření Osy IV Programu rozvoje venkova

Priorita	III.1. Zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova	
Cíl	Realizovat místní rozvojové strategie a spolupráci místních poradenství	% z osy 100
Opatření	IV.1.1. Místní akční skupina	max. 18
	IV.1.2. Realizace místní rozvojové strategie	min. 72
	IV.1.3. Realizace projektů spolupráce	10

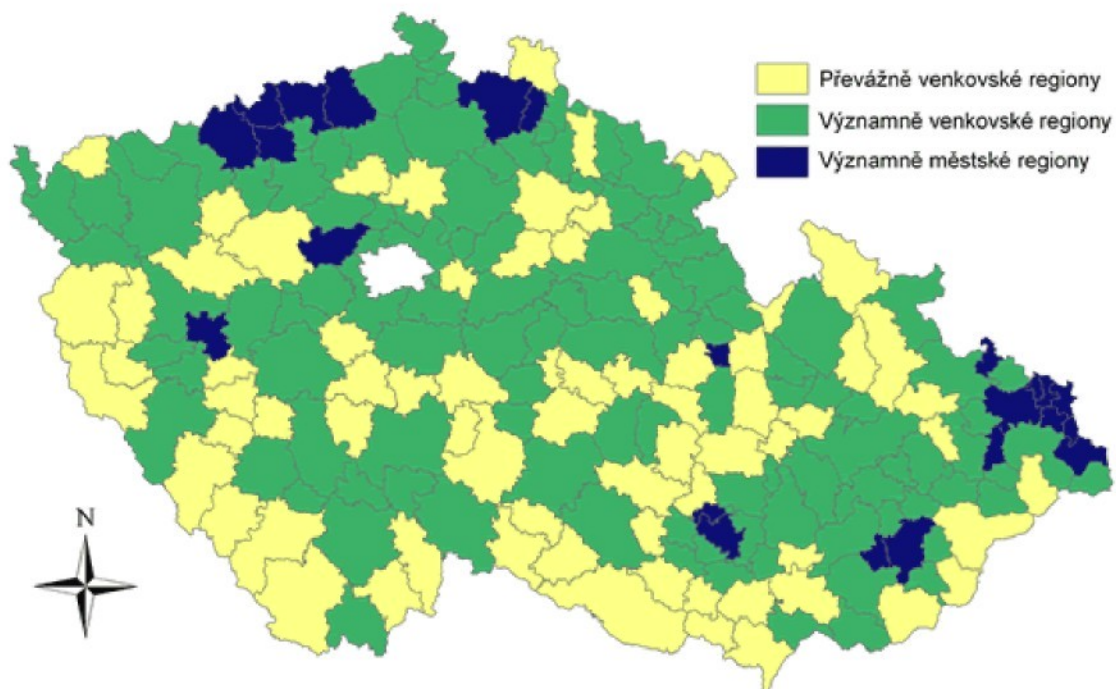
Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky pro období 2007 – 2013.

PŘÍLOHA 5 - Graf půdního fondu České republiky

Zdroj: Český úřad zemědělský a katastrální (statistické ročenky o půdním fondu)

PŘÍLOHA 7 - Venkovské regiony podle hustoty zalidnění (limit 150obyv./km²)

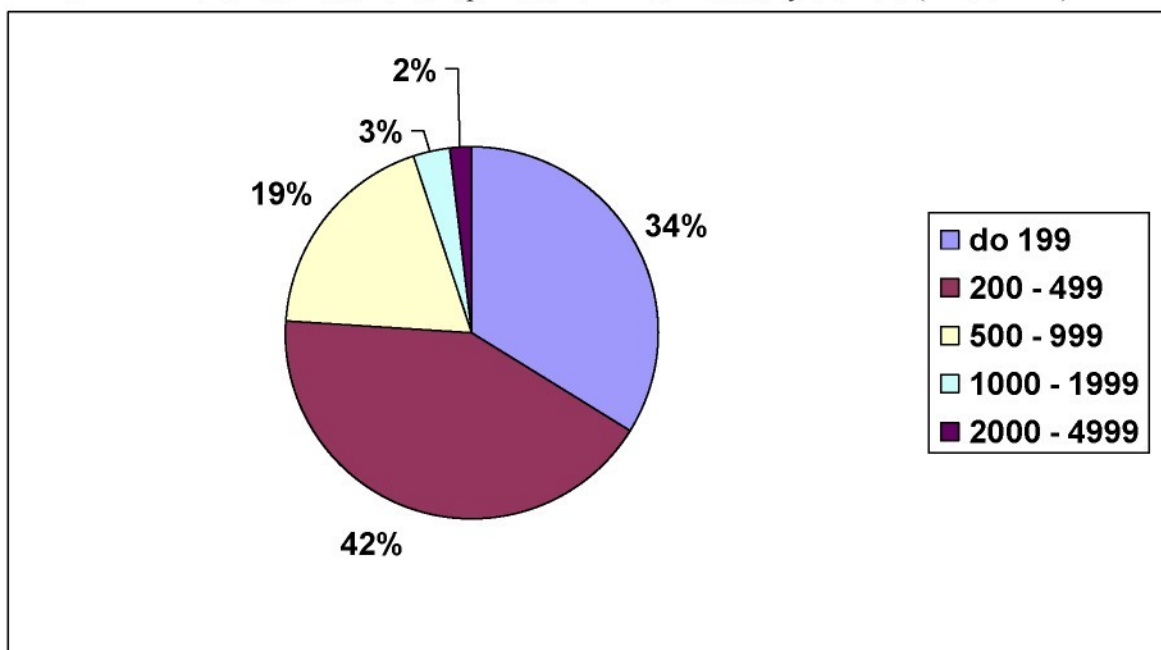
Zdroj: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6384068>

PŘÍLOHA 8 - Rozložení mikroregionů v MAS Hradecký venkov

Zdroj: www.hradeckyvenkov.cz

PŘÍLOHA 9 - Graf velikostních skupin obcí v MAS Hradecký venkov (k 1.1.2007)

Zdroj: www.hradeckyvenkov.cz